

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă pentru promovarea românismului

Director: ION COLFESCU-DELATURDA

Redacția și administrația: CLUJ, str. Vasile Goldiș 18/b. - Telefon Nr. 14—89

„Numai aceia vor purta titlul glorios de educatori ai generațiilor de mâine, cari vor fi în acelaș timp eroi spirituali ai neamului în care au văzut lumina zilei.“

(Din „Spirit și Materie“ de I. Colfescu-Delaturda)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Conținutul:

- „România Eroică“: Cel mai hidos spectru: anarhia morală.
Ștefan Meteș: Amintirea eroilor martiri: Horia, Cloșca și Crișan.
Ion Colfescu-Delaturda: Pe marginea unor constatări.
Dr. Ilie Dălanu: Maghiarii și Secuii.
Horia Stanca: Intâlnirea dela Berlin; Doi oameni — două discursuri.
At. Motogna: Elementul minoritar în serviciile rurale de asistență medicală.
Ștefan Peneș: Cooperația și clasa de mijloc românească.
Gh. Roman: Maramureșul în carul timpului.
„R. E.“: Două congrese: FOR-ul și ARRU-l.
CRONICI: Pomenirea Eroilor. - Afirmări românești. - Cărți-Reviste-Ziare.

Abonament anual 250 lei; instituții 500 lei. Abonament de sprijin 1500 lei.

Ziare regionale primite la redacție:

„Alba-Iulia“, apare de 2 ori pe lună. An. XX. Abon. 100 lei.

„Albina“, săptămânală, editată de Fundația cult. regală „Principele Carol“. București, str. Latină 9. Ab. 150 lei. An. XI.

„Biruința“. Călărași (Jalomița). Ab. 300 lei an. An. VII.

„Conștiința Națională“. Craiova. An. XIII.

„Cronica“. Baia-Mare. An. II. (Reproducem din nr. 40: Clopotarul dela Târnava).

„Curentul“. Bocșa-Montană. An. IX. Abon. 150 lei.

„Curierul“. Sibiu. Abon. 60 lei. An. I.

„Cuvântul Satelor“. Lugoj. Ab. 120 lei. An. XI.

„Decalogul“. București, str. Gen. Tell 18. Ab. 200 lei. Anul II.

„Drapelul“. Arad. Abon. 200 lei. An. IV.

„Ecoul“, (zilnic). Arad. Abon. 500 lei. An. XIII.

„Ecoul Economic“. Apare de 2 ori lunar. Abon. 100 lei. Alba-Iulia. An. III.

„Flăcăra Dreptății“. Timișoara. An. II.

„Foaia Poporului“. Sibiu. Abon. 140 lei. An. 45.

„Gazeta“, zilnic. Satu-Mare. Ab. 600 lei. An. III.

„Gazeta Sălajului“. Zălau. Abon. 160 lei. An.

VIII.

„Gazeta Proprietarilor Urbani“. Cluj. Ab. 160. An. V.

„Glasul Muntelui“. Câmpulung, (Bucovina). Ab. 180 lei. An. IV.

„Glas Românesc“, în regiunea secuizată. Ab. 100 lei. Odorheiu, P. Reg. Maria. An. VII.

„Glasul strămoșesc“, Cluj. Ab. 60 lei. An. IV.

„Gorjanul“, Târgu-Jiu. Abon. 150 lei. An. XIV.

„Graiul Maramureșului“, Sighet. Abon. 100 lei. An. VI.

„Graiul Nostru“, Tighina. Ab. 100 lei. An. III.

„Ideia Națională“, Buzău. Ab. 150 lei. An. V.

„Infrățirea“, Timișoara, zilnic. An. V.

„Infrățirea Română“, Râmnicul Sărat. An. I.

„Informativ“, Alba-Iulia. Ab. 120 lei. (în 2 limbi: rom. și ungurește). An. V.

„Legionarii“, Bazargic. Ab. 150 lei. An. V.

„Libertatea“, Orăștie. (București). Ab. 120 lei. Vn. 35-lean.

„Nădejdea“. Turnu-Severin. Ab. 100 lei. An. VI.

„Națiunea“. Reșița. Ab. 120 lei. An. IV.

„Năzuința“. Călărași. (Jalomița). Ab. 300 lei. An. III.

„Opinia Capitalei“, București. Ab. 200 lei. An. I.

„Pământul“, Călărași. Ab. 150 lei. An. VI.

„Poșta Satelor“, Cluj. Ab. 100 lei. An. II.

Și mai departe ziarele binecunoscute și apreciate: „Școala Maramureșană“, „Semănătorul“, „Solidaritatea“, „Știrea“, „Talpa Țării“, „Telegraful Român“, „Ținuturi Secuizate“, „Tribuna Liberă“, „Tribuna Noastră“, „Vulturul Ardelean“. etc.

Cronicarul, care a alcătuit această listă, cercetând toate aceste foi, este ispitit să revină spre a o caracteriza pe fiecare.

Rugăm ziarele și revistele cărora le trimitem revista noastră, să ne anunțe apariția și să ne acorde schimb.

„IRIS“

**Societate Anonimă Română pentru
Industria Ceramică, Cluj**

Prima fabrică românească de porțelan din România

Birourile și Uzinele:

Cluj, str. Chintăului Nr. 74. — Telefon: 19—26.

Depozitul de desfacere:

Cluj, Str. Memorandului Nr. 22.

PRODUCE:

Porțelan: Articole de menaj, albe și decorate. — Articole electrotehnice. — Articole farmaceutice.

Sobe de teracotă: În forme și culori diferite de cea mai bună și frumoasă calitate, toate căptușite cu material refractar de „Chamotte“.

Chamotte: Cărămizi refractare normale și în forme speciale de rezistență superioară, apoi mortar refractar de aceeași rezistență.

ROMÂNIA EROICĂ

REVISTĂ PENTRU PROMOVAREA ROMÂNISMULUI

Director:
Ion Colfescu-Delaturda

APARE LUNAR

Redacția și administrația:
Cluj, str. V. Goldiș 18/b
Telefon 14-89

Cel mai hidos spectru: anarhia morală

O punere la punct

Dinamismul național își face drum. Cu toate acestea, puține sunt instituțiile cari îl susțin. Cele mai multe, din lipsă de orizont, sau din considerațiuni de politică mărunță, îi arată colții. Iar pentru cele ce-l susțin, se pune întrebarea: câte o fac ridicându-se până la înălțimea necesităților de regenerare națională, și câte, din interese de gașcă, de tarabă, cari ridică valoarea morală a concursului lor anemic.

Avem aici un sesmograf care ne arată la ce nivel de dinamică spirituală ne găsim.

Pentru noi, cași pentru orice român care întrezărește viitorul, orice întreprindere economică, deopotrivă cu toate celelalte instituții publice, de orice natură ar fi, nu poate ființa, fără să vibreze alături și prin înaltele comandamente naționale, cu cari, în cele din urmă, trebuie să se confunde cu totul.

Orice funcție de interes comun, orice activitate pe orice teren, trebuie să aibă înaintea sa o țintă luminoasă și precisă: **aceea de a umaniza, de a naționaliza, de a crea și de a dinamiza viața spirituală a națiunii.** Această, mai presus de politic și mai presus de economic. Căci numai din această naționalizare, numai din spiritualizarea pe care

trebuie să o urmărească orice celulă vie a neamului, se vor putea recolta bogățiile reale, perpetue, fie spirituale, fie materiale, fie înmulțirea nesfârșită a neamului românesc pe teritoriile lui ancestrale, precum și strivirea oricărei rezistențe din năuntru și din afară.

Nu numai instituțiile economice oculte și diriguite de străini pot fi periculoase neamului. Pot fi deopotrivă de periculoase și acelea înființate și conduse de români de sânge, dacă acești români nu vibrează cu neamul lor. Trebuie să înțeleagă toți că în statul cel nou, acela menit să trăiască și să înfloriască deopotrivă în toate componentele sale, nu se mai poate economie pentru acaparare, sau economie pentru economie, ci economie pentru umanizare, pentru spiritualizare, pentru dinamism național, pentru neam și pentru patrie. Deaceia nu este suficient, ca să porți un nume românesc și să numeri chiar o serie de generații pe pământul țării, ci să trăiești efectiv și să te naști a doua oară în neamul tău.

Dacă străinii pot alcătui pe terenul statului național celule vii cari să vibreze în scopuri dușmănoase acestuia, apoi nu mai puțin periculoase sunt celulele uscate, străine de dinamismul

național, ori cât s'ar întitula de românești și s'ar compune din elemente naționale.

Ne nizuim să scoborâm știința din cer pe pământ. Să-i punem înainte un țel, o credință profundă, o necesitate care nu se poate înlătura. Ne dăm seama că marile înfăptuiri nu es decât din necesitatea adânc simțită de înfăptuire pe teren.

Dar aceste necesități nu pot fi de ordine materială. Este adevărat că la război se pot constata aptitudinile de înfăptuire ale unui neam, dar nu la războiul pentru acaparare, pentru strălucire, pentru parvenire, pentru îmbogățire, pentru aservirea celor mulți și umili, celor muncitori și năpăstuiți, pentru trai comod din munca și osânza altora; ci la războiul pentru liberare, pentru aducerea la îndeplinire a marilor țeluri naționale și umane, pentru sacrificiu integral pe altarul patriei și al națiunii.

De aci urmează că marile instituțiuni economice, pe lângă că trebuie să fie românești de sânge, deopotrivă cu toate celelalte instituțiuni ale statului, trebuie să aibă, alături de pregătirea economică de branșe, o puternică dinamică spirituală, culturală națională, care să învăluie în căldura și lumina ei, întregul organism viu al instituțiunii, dela cel mai de sus funcționar, până la cel din urmă lucrător.

Să ne fixăm bine asupra necesității inițiale: tuturor instituțiilor le trebuie o viață spirituală, o viață culturală, care să le dea dinamismul necesar, rațiunea de a fi, în complexul vieții naționale. Să ne fixăm bine asupra faptului că numai membrii componenți ai unor asemenea instituțiuni vor putea străluci în bunăstare materială, strălucind mai întâi în ordine spirituală ca celule vii, pretutindeni prezente, ale neamului lor.

Va veni timpul ca să luăm pe rând marile instituțiuni, pentru ca să vedem în-

trucât îndeplinesc acest imperativ categoric al neamului lor, și să aplicăm fierul roșu tuturor conducătorilor cari camuflează sub forme naționale o inimă stearpă și o inimă uscată.

Nu forme ne trebuie, ci fond. Să se știe bine că nu urmărim înlocuirea parazitului străin prin parazitul național, ci alungarea anarchiei morale și regenerarea națiunii prin națiune. Disprețuim orice formă, menită de a camufla interese meschine, scopuri vulgare, cari nu pot decât să stea în calea dinamismului național și a războiului ce trebuie să întreprindem pentru regenerarea acestui popor.

Anarchia morală, coadele de topor, cași toate calamitățile, vin numai de la aceste celule moarte.

Și de aceea, în marele război întreprins pentru crearea României de mâine, va trebui să avem ca primă țintă, strivirea acestor celule moarte, alături de toate celulele străine și dușmănoase ființării și desvoltării pe aceste plaiuri a poporului român, făuritor și proprietar de drept al statului acestuia.

Intr'un stat național, merit să trăiască și să înfloriască, orice instituție trebuie să-și dea seama că spiritualul primează în orice acțiune omenească. Dacă trăim într'un stat creștin, atunci trebuie să ne dăm seama că întâi există Dumnezeu și pe urmă fapăturile sale. Fapăturile sunt sau nu sunt; tot una e: animațiunea spiritului creator este totul. Instituțiunile stăpânite de un materialism abject, infestază anima națiunii. Sunt celule moarte.

Nu ne trebuiesc asemenea celule.

Ne trebuiește o primenire totală și pe toată linia.

„România Eroică“

Amintirea eroilor martiri: Horia, Cloșca și Crișan

de ȘTEFAN METEȘ

De numele acestor trei Moți se leagă amintirea revoluției românești din 1784, mare în sacrificii de sânge și vieți, și cu urmări importante în prelucrarea și întărirea sufletului românesc în luptă permanentă pentru dobândirea libertății naționale, sugrumată în curs de mai multe veacuri de Unguri.

Cauzele revoluției au fost de ordin material, sufletesc și național. Nici odată în desfășurarea istoriei României transilvănene n'au îndurat atâtea chinuri și nedreptăți, sub cele trei raporturi, ca în veacul al XVIII-lea. Iobăgia cu munca gratuită, cu dijmele și darurile infinite și silite își ajunsese culmea și trecuse peste orice răbdare a Românilor, căci de fapt ziua și noaptea trebuiau să lucreze pentru nobilul stăpân fără inimă, și tot ce puteau agonisi mergea în dijme și daruri stăpânului. Pentru bietul iobag nu mai rămăseseră decât ochii să plângă, ori fuga în Principatele române, ori ciomagul, coasa, flinta spre a-și face singur dreptate, a-și stămpăra pe un moment necazul și a-și ușura poverile cari îl striveau de viu.

La aceste greutăți materiale s'a mai adăugat o nouă pacoste. Austria catolică, care-și înfipsese dominația în Transilvania, ademeni cu promisiuni înșelătoare pe Vlădica și o parte din preoții români la legea papei din Roma, care fusese peste cinci sute de ani cel mai ireductibil dușman și prigonitor al Românilor „schismatici”. Ura între frații de acelaș sânge, prin noua lege, susținută de stăpânirea catolică, luă proporții nebănuite. Români ortodoci de legea veche suferiră nemaipomenite persecuții din partea celor „uniți cu Roma”, ajutați de forța brutală a oficialității statului ardelean. Nefericiții ortodoci în număr covârșitor nu aveau unde să-și mai plece capul, după atâtea persecuție venită din toate părțile și dela toți. Mulți, nevoind cu prețul vieții să-și părească legea părintească, pribegeau în Țările Române, iar alții treceau până peste Nistru în Rusia spre a-și mântui credința.

Lupta aceasta zilnică pentru eliberarea din iobăgie și pentru credința strămoșească, a oțe-

lit pe Români, făcându-i în acelaș timp și mai îndrăzneți și mai simțitori, și gata de a acționa contra dușmanului străin, care face deosebire între iobagul ungar, sas și român, persecutând pe acest din urmă totdeauna mai aprig ca pe ceilalți din aceeaș categorie socială. Deci se conturase limpede o dușmănie crescândă națională între Domnii unguri și sași și între Români, ca neam deosebit.

Mai contribuise ceva la deslănțuirea revoluției. Pe acelaș teritoriu și cu foarte mulți aceeași iobagi și preoți, se mai făcuse o revoluție de ordin religios ortodox la 1759—60, condusă de călugărul Sofronie. Și într'un moment acești revoluționari religioși pusese mână pe tot Ardealul, băgase în groază toată stăpânirea, care însăși își recunoscuse neputința de a reacționa contra Românilor ortodoci, cari își cereau libertatea manifestării credinței lor strămoșești. Dacă n'ar fi apărut atunci barbarul general Buccow în Ardeal cu puterea sa militară nemiiloasă de pedepsire, Români ar fi rămas cu toții legați numai de vechea lor lege părintească. Altfel cereau însă interesele Austriei și ale Impăratului, și Români au continuat apriga luptă religioasă între ei, la adăpostul străinilor dușmani și bucuroși de ceartă.

Dela mișcarea lui Sofronie venia deci încă un îndemn și o învățătură pentru revoluție.

Purtarea miloasă și interesul Impăratului Iosif al II-lea față de poporul de jos, manifestate în cele două călătorii ale lui prin Transilvania, în 1773 și 1783, au lăsat să se acrediteze tot mai mult părerea în sufletul celor obidiți, că Impăratul vrea ușurarea greutăților iobagilor, dar Domni nobili se opun.

Conscripția militară din vara anului 1784 veni să ridice moralul țăranilor iobagi, cari cu miile se înscriau soldați grănițeri, scutiți de corvoadele iobăgești, fiind și foarte mândri, cum observă ironic cronicarul contemporan Petru Bod, „visau veacuri de aur; mergeau în pădure și la lucrul câmpului numai încinși cu sabia, batjocorind pe nobili și magnați”.

Toate cauzele și împrejurările amintite mai sus au venit să alimenteze nemulțumirea

și spiritul Românilor așa de răbduriu de a-și face singuri dreptate și a înlătura măcar o parte din poverile prea multe ce le striveau viața chinuită. Oamenii încercaseră de nenumărate ori pe cale pașnică o înțelegere cu nobilii, spre a-și mai ușura năcazurile. Orice încercare însă a fost zădarnică, inima stăpânilor era împietrită. Nu voiau să audă și să vadă nici o îndreptare favorabilă celor legați de glie. Atunci iobagii desperați s'au îndreptat spre Împăratul, în nădejde că cuvântul lui va fi ascultat. Deacea reprezentantul cel mai de frunte al Moșilor, Vasile Nicolae Ursu, numit Horia, s'a prezentat de 4 ori la Împăratul din Viena, Iosif al II-lea, arătându-i situația insuportabilă a fraților săi din Ardeal, cerând să mai tempereze persecuția nobililor și arendașilor îndreptată în deosebi contra Moșilor săi. Cuvântul și porunca Împăratului n'au avut nici un răsnet în inima Ungurilor stăpâni, nu voiau să cedeze nimic în favorul iobagilor Români. În atmosfera aceasta încărcată nimeni nu mai spera o îndreptare a lucrurilor, decât dela o revoluție a iobagilor.

Horia de mult își dăduse seama, că o schimbare a situației iobagilor români în bine nu se poate ajunge, decât prin o mișcare revoluționară violentă, care să zguduie din temelie puterea Ungurilor, slăbindu-i și înfricându-i. Pentru acest scop începuse propaganda sa încă prin 1759, cutreerând satele din Bihor, unde-l află episcopul ortodox dela Arad, Sinesie Jivanovici, fiind acesta în vizitație canonică în acel ținut. A căutat să solidarizeze iobagii români din toate părțile, fusese și pe la episcopul Petrovici din Arad; oamenii lui cutreerăseră multe ținuturi, până și Maramureșul. Înțelegea Horia, că se angajează la un lucru mare și greu, de aceea s'a îndreptat și după ajutor extern, trimițând trei delegați ai săi la Voievodul român din Iași, ca acesta apoi să intervină la Sultanul Turcilor, ca, împreună, să-i dea sprijinul necesar pentru eliberarea Românilor ardeleni de sub jugul tiran al Ungurilor.

Revoluția s'a început în toamna 1784, redusă la câteva județe: Zarand, Hunedoara, Arad, Alba, Turda, Cluj, din lipsă de solidaritate a iobagilor ea n'a fost generală, iar ajutoarele din vecinătate n'au putut sosi, încât bieții Moși îndeosebi, în fruntea cărora se pusăseră pe lângă Horia, încă doi, Cloșca și Crișan, au rămas să lupte singuri cu toată disperarea și cu tot riscul vieții lor.

S'au dat cele mai crâncene lupte, Ro-

mâni cu armele lor tradiționale, iar Ungurii cu modernele vremii de atunci, la început au căzut mulți din acești din urmă, dar intrând în acțiune și armata împărătească, revoluționari au fost siliți să se retragă — și înfrânți, conducătorii, din lipsă de apărare și prin trădarea unor nemernici, au fost prinși, duși la Alba-Iulia. Horia și Cloșca au fost executați pe roată, în prezența celor câteva mii de Români, aduși din județele vecine, ca să vadă și să se îngrozească de sfârșitul oribil al celor, cari se răscoală contra domnilor.

Scopul revoluției a fost fără discuție „să scoată pe Unguri din principatul Transilvaniei și să ajungă Români stăpâni”, cum declară precis nobilul român din Câmpeni Alexandru Chendi, secretarul lui Horia, cum recunoaște și contele Fr. Eszterházi, cancelarul curții din Viena și cum spun mai mulți iobagi din diferitele ținuturi ardeleni. Nenorocul a fost, că Horia cu ai săi n'au reușit în acțiunea de eliberare a Românilor de sub stăpânirea ungrească. A urmat răsbunarea sălbatecă a nobililor față de cei cari participaseră la revoluție.

Marea greșală a Ungurilor a fost, că la execuția din Februarie 1785 a lui Horia și Cloșca au adus mii de țărani, ca aceștia apoi să vestească fraților lor de acasă moartea grozavă a celor cari îndrăznesc să atace pe proprietari. Trupul celor doi martiri a fost ciopârțit și pus spre vedere și spaimă în diferitele orașe ale ținuturilor unde se desfășurase revoluția. Desigur, dacă Ungurii ar fi cunoscut firea Românilor, nu i-ar fi expus la o astfel de privește fioroasă, care nu domolește și înfrică pe Românul, care desprețuiește moartea, ci din contră îl întărește, propovăduind din tată în fiu și nepot ura neîmpăcată față de Unguri, lupta pe moarte și viață în contra tiranilor, care n'a încetat, decât odată cu biruința deplină a dreptății și eliberării Românilor de sub cutopirea Ungurilor, în 1918. Astfel că serbarea națională, din 14 Oct. 1937, la Alba-Iulia în prezența Regelui, guvernului, vlădicilor, sutelor de fruntași politici și culturali, a zecilor de mii de țărani a fost cea mai deplină răsplată românească pentru Horia, Cloșca și Crișan, cari s'au sacrificat eroic și au murit ca martiri spre a-și vedea mântuit neamul lor oropsit din ghiarele ungrești.

Sfârșitul celor trei eroi a fost tragic, dar faima sacrificiului și îndrănelii lor s'a răspândit în toate părțile. Întâi Ungurii, peste o sută de ani au fost stăpâniți de groaza lui Horia,

a cărui umbră i-a urmărit până la eliberarea noastră, căutând să-i eternizeze chipul în tablouri, apoi prin studii și piese teatrale false, să descrie revoluția lui, și chinurile îndurate, pentru care ei sunt vinovați întâiu.

Dar mișcarea revoluționară a lui Horia prin faima ei a trecut departe peste granițele Ungariei. Zeci de pictori, gravori și desenători au zugrăvit și au făcut chipul celor trei conducători și diferite scene din revoluție, care în felul acesta a avut o largă răspândire în lumea apuseană, încât regele Prusiei Frederic, Parlamentul francez, marele poet german Schiller și diferitele ziare apusene vorbesc și scriu despre acțiunea de eliberare a Românilor din Transilvania la 1784, condusă de rebelul Horia.

Astăzi, când s'au scurs peste 150 ani dela memorabila revoluție, — care a adus îndată și o ușurare a sarcinilor iobăgești și lumina școlilor prin porunca Impăratului Iosif al II-lea, — statul român e dator să vindece rănilor seculare ale Moșilor, primite încă din era maghiară de tristă amintire, și să facă toate sacrificiile ca acești frați să se simtă deplin mulțumiți, căci de fapt nimeni dintre Românii ardeleni n'au suferit și vărsat atâta sânge din trupul lor trudit, ca ei, pentruca neamul nostru să fie liber și stăpân pe tot teritoriul său național. Cu serbări și cuvântări de laudă repetate nu se îndreaptă și întărește viața materială și morală a unui popor, și noi de aceasta din urmă avem absolută și urgentă nevoie.

Pe marginea unor constatări

de IOAN COLFESCU-DELATURDA

Am cercetat o comună mare din apropierea Clujului, unde am constatat că nu s'a făcut aproape nimic, dela unire încoace. Să spicuiem printre cele constatate. La un număr de 14 învățători, plus cei dela grădina de copii, răspundea o școală cu patru sale de clasă. Un tânăr învățător mi s'a plâns că nu se poate aplica programul, impus de minister, din cauza lipsei materialului de învățământ, că, din lipsa localului, numai 60—65% din copii vin la școală. Iar directorul a imputat notarului — care era de altfel decurând venit în comună — că nu dă concursul necesar școlii, pentru ca acesta din urmă să-i răspundă că „atâta timp cât vei fi d-ta director, nu va ajunge comuna să aibă școală!” Toată discuția s'a încheiat cu vorbe grele, cu ceartă, din care numai bătaia a lipsit. E inutil să intrăm în alte amănunte. Iată dar o școală din imediata apropiere a capitalei Ardealului, aparținând unei comune cu 4000 locuitori, în majoritate covârșitoare români, în care, douăzeci de ani după unire, nu s'a ajuns la totalitatea introducerii copiilor în învățământul elementar. Să nu ne ducem prin satele așezate printre dealuri și văi, prin conclauri și munți, căci acolo nu vom găsi decât mizerie și ignoranță. Mijloacele de culturalizare și de îndrumare pe calea spiritualizării, pe care trebuie să o determine conducătorii, strălucesc prin absență totală.

Din simpla discuție rezumată mai sus, se poate vedea, spre pildă, că în comuna amintită nu s'a făcut

școală, nu ființează un cămin cultural, o sală de conferințe și de teatru, o bibliotecă corespunzătoare și folosită de săteni; pentru ce toată economia comunei și aspectul său au continuat a fi acelea rămase dela vechea stăpânire. Mizeria morală este mama tuturor relelor: inima seacă și sufletul uscat. Atmosfera de ură și de suspiciune neagă prin definiție orice progres. Culturalizarea și buna stare nu pot eși decât din dispariția opacității și cultivarea spiritului de sacrificiu.

Nu departe de această comună s'a ridicat însă o clădire măreață, cu două etaje, cu săli de conferințe și de teatru, cu dormitoare, cu apartamente, având și două fațade și cu tot confortul. Clădirea a eșit ca din pământ din inima și sufletul unor tineri, cari n'au avut inițial un ban, cari n'au obținut concursul nimăru, ba, poate, tocmai din contră.

Ni s'a pus deci în față o demonstrație vie de ce se poate face, când inima nu este seacă și sufletul nu e uscat.

În fapt totul pleacă de aici, din spiritul de apostolat, de sacrificiu, de eroism. Acesta singur asigură armonia, solidaritatea, iubirea care îmbalsamează totul, elanul de înfăptuire și opera fecundă creatoare. Fără spiritul de sacrificiu totul se uscă în jurul nostru. Comuna respectivă are funcționari de toate genurile, cari pot fi pregătiți din punctul de vedere al inteligenței și științei; ei constituiesc totuși o forță

obscurantistă o cauză endemică de stagnare, de condamnare la stăpiciune.

Exemplele de felul acesta le găsim pretutindeni, dela hotare la hotare. Din pildele acestea, din aceste aspecte hidoase, se vede în mod palpabil cum conducătorii putregăesc viața satelor, după ce au cangrenat toate resorturile vieții publice. — Nu mă pot reține de a menționa jalea care m'a cuprins cercetând un sat mai răsărit, locul de origină al unui fost înalt demnitar al statului. Șuvoaiele curg prin stradele principale ale comunei, le sapă și transportă podurile

Nouii stăpâni ai Maramureșului

primitive, lăsate cu anii în părăgînire. Eroziunile își produc efectele sub ochii inopabili a sute de capi de familie, sănătoși, plini de viață aparentă, roși însă în intimitatea lor de toate mizeriile.

Să ne mai oprim la constatări! Școala n'are împrejmuire. Prin cimitir umblă porcii. În biserică strălucesc paianjenii. De cum întri însă în comună, îți ia ochii o firmă mare: „Sediul Partidului Național-Liberal”, pusă pe o casă mai răsărită, destul de sărăcăcioasă de altfel. În altă parte a satului e atârnată o firmă similară: „Sediul Partidului Național-Tărănesc"! N'am observat, dacă mai sunt și alte „sedii”.

E inutil să mai insistăm. Acolo unde nu este viață trează, unirea, iubirea, spiritul de sacrificiu, se așterne întunecul și moartea. Pe toată suprafața țării, pretutindeni vei găsi agitându-se aceleași figuri decorative, cauza de căpetenie a tuturor relelor cari rod această țară. Cât timp spiritul mercantilist va dăinui la suprafață; cât timp partidele politice vor sta la pândă pentru a vâna budgetul țării și a se măcina reciproc; cât timp aceleași partide vor infesta satele, orașele și instituțiile publice cu elemente de club, parazitare, interlope, nu se va putea ajunge la progrese reale.

Ceeace realizăm, realizăm în mod sporadic, datorită unor impulsuni tot atât de sporadice și de

multe ori vanității și dorinții de parvenire. Nu avem o îndrumare practică, sănătoasă, care să sălășluiască în întreaga noastră ființă și care să radieze împrejurul nostru razele dătătoare de viață, care să asigure fecundațiunea pe terenul afirmațiunilor naționale.

Aceasta condamnă și pe conducător și pe condus. Aceasta o simte poporul. E mai bun un animator, decât o mie de învățați și de străluciți conducători de paradă.

* * *

În biroul meu de lucru, pe peretele din fața mea, se găsește un mare tablou, reprezentând pe învățătorul meu din clasele primare. Acesta a modelat inima și anima mea de copil. Era un spirit de apostol. În haina lui modestă de dascăl de sat, era numai lumină și căldură. Anima lui a dispus de soarta vieții mele. Spiritul său viu, creator, lucrează astăzi în țară, deși a trecut de mult în lumea celor drepti.

Am fost unul dintre elevii buni ai profesorilor, Titu Maiorescu, Coco Dimitrescu—Iași, Rădulescu Motru, Nicolae Jorga, ca să-i număr pe cei mai cunoscuți. Pentru ce acești oameni de înaltă valoare, sau alții mulți pe cari i-am avut prin școalele prin cari am trecut, nu au săpat atât de adânc în inima mea, pentru ca să mă determine să am cultul pe care îl păstrez pentru acel modest dascăl de sat, care stă astăzi cu figura lui pământească în fața biuroului meu și pe care, în decursul vieții sale necăjite, în cercul obscur unde funcționa, prea puțini dintre stăpânitorii zilei, l-au putut înțelege și aprecia.

În fața unuia dintre nenumăratele localuri de jaf:
Două generații

Sunt o infinitate de mărimi invizibile, cari trăesc în umbră, adesea fără să aibă conștiința înaltei lor valori, cari animează, dau viață, creează și conduc mărimile dela suprafață, și fără de cari, aceștea din urmă nici n'ar putea să existe. Cu asemenea mărimi trebuiesc diseminate instituțiile publice, centrele populare, dela cele mai mici până la cele mai mari, dacă voim ca această țară și acest popor să poată fi puși în valoare.

Aceasta o simțim instinctiv. Mai bine un animator, decât o mie de învățați fără inimă și suflet. Fără inimă și animă nu fecundezi, oricât de savant, oricât de strălucit, oricât de sus ai fi pus. Inima seacă condamnă la moarte și conducătorii morți răspândesc moartea în jurul lor, ori cari ar fi aparențele contrare. Și astfel se explică stagnarea și prăpădul întregii noastre vieți de stat, cu toate bunăvoințele și capacitățile resfirate pe suprafața țării.

De aceea am spus în repetate rânduri că noi nu înțelegem ca revista aceasta să fie numai abonată și citită, pentru ca apoi să se treacă la ordinea zilei. De aceea noi înțelegem ca fiecare slovă a ei, să provoace gândirea, care să ne deschidă ochii asupra realităților dezolante cari ne înconjoară, să scoată la suprafață părțile optime din noi înșine, elementele optime ale organismului social, iubirea și spiritul de sacrificiu, cari să determine elanul irezistibil de execuției pe teren.

Cititorii „României Eroice”, mișcându-se pe acelaș plan de existență spirituală, nu vor trece orbi,

Liceul Comercial de băeți din Silistra
(Local închiriat)

surzi și fără miros pe lângă calamitățile ce ne rod. Ei le vor descoperi și vor pune toată ființa lor în joc pentru a le distruge. De aceea dorim ca să ne strângem rândurile, ca să lucrăm în corpore. Dorim ca în fiecare localitate, cititorii noștri să formeze o asociație „Prietenii României Eroice” care, printr'un reprezentant al său, să fie în permanentă legătură cu noi, relevând relele din regiunea lui și măsurile luate pentru îndreptare. Acești prieteni, și noi toți de pretutindeni și de orice stare socială, vom alcătui celulele vii de luptă și de afirmațiune pe terenul vieții publice, celule de căldură și de lumină, modele de viață publică și națională.

Dau în numărul de față câteva clișee cari, pe lângă că ilustrează cele susținute în prezentul articol, confirmă cele ce am constatat în anchetele făcute în Dobrogea și Maramurăș, redată în numerile anterioare,

La Silistra funcționează un Liceu Bulgar de Băeți și un Liceu de Fete. Liceul de Fete a funcționat până acum într'o clădire veche, cu nouă săli de clasă, laboratorii, cancelarii, etc., clădire mare, încăpătoare, care putea foarte bine să servească scopului ei. Bulgarii însă au clădit, pentru creșterea fetelor

Liceul bulgar de băeți din Silistra

lor un palat somptuos, construit după toate regulele moderne, cu 21 săli de clase, laboratorii, săli speciale etc. Liceul e construit cu bani ireдениști, pe numele unui particular Vasile Colcea, pentru ca să fie pus la adăpost de eventuale represalii, față de politica agresivă a Bulgarilor din Bulgaria și din Dobrogea. Pentru ca să se vadă în ce atmosferă morală a fost construit acest palat, menținem svonul persistent care circulă în regiune că, pentru a se ajunge la clădire, a trebuit să se plătească numai ca șperț 1.800.000 lei. Secretul public arată și cum s'a distribuit acest șperț între puternicii zilei, după situație și după merit.

Dăm în clișeu clădirea în care a funcționat până la 1937 Liceul Comercial de Băeți. Se poate vedea în ce clădire mizerabilă se adăposteau nouile

Vechea clădire a Liceului de fete bulgar din Silistra

generații de elevi și corpul profesoral plătit de stat. Actualmente acel Liceu a trebuit să se mute și să funcționeze într'o veche geamie, în fosta geamie a pașalelor, unde se găesc și mormintele lor și ale

cadânelor. Mai există la Silistra și un Liceu de Băeți, cari nu funcționează în condițiuni mai strălucite. În schimb însă Liceul de Băeți Bulgar, tronează la loc de frunte și, are aceleași încăperi și aceeaș factură, cași Liceul vechi de Fete.

Nu va fi de mirare, dacă ne vom trezi mâine cu un nou palat somptuos bulgăresc, dacă se va

Iredentismul în funcțiune: Noul Liceu de fete bulgar din Silistra

putea plasa șperțul și dacă se va găsi bulgarul care să camufleze și să asigure operațiunile, de orice surprindere.

Din articolele anterioare a rezultat marea operă făcută de Macedoneni în Cadrilater. Din datele de mai sus sar în ochi scăderile conducătorilor. Și dacă totuș s'a făcut ce s'a făcut, cititorii își pot da seama de ce s'ar fi făcut, dacă noi am fi fost ceea ce ar fi trebuit și ceea ce trebuie să fim. E și aici o Turtucaie în miniatură, alături de toate celealalte Turtucăi ce băntuie țara dela o margine la alta.

Să trecem acum în Maramureș și să redăm, spre completarea celor susținute în numărul prece-

dent al revistei, câteva clișee luate la fața locului. Am spus în numărul trecut că românismul este în regres, că valurile lui sunt în continuă retragere, nu numai de pe teritoriul rămas în afară de granițe, unde altădată se întindea până departe, ci și dincoace de hotare, unde evreimea cutropitoare și absența, sau complicitatea criminală a conducătorilor, îl condamnă la pierire.

Dăm în clișeu satul străin, deși pe teritoriu român, care privește de pe malul Tisei munții Maramurășului rămași în țară străină și pierduți pentru neamul nostru. Dacă acest sat n'ar fi străin, ar fi cuprins de jale privind bogățiile pierdute.

Am spus că în Maramurăș nu s'a făcut nimic pozitiv pentru români. Frumusețile lui sunt cele ale naturii, și cele moștenite din strămoși. Dăm în clișeu străvechea biserică din comuna românească Apșa de Sus din Cehoslovacia și o poartă, monumentul de artă, din aceeaș localitate. Bătrânii ce redăm sunt ca un contrast între vechii și actualii stăpânitori de pe acele meleaguri.

Casa ce redăm cu locitorii ei este fotografiată de noi într'o comună din apropierea frontirrei. Două generații de evrei stau pe laviță lângă ușa dughenii, unde se otrăvește și se jefuește populațiunea autohtonă. Expunem în alt clișeu pe actualii stăpâni ai Maramurășului în adevărata lor postură.

Am revenit asupra constatărilor redade în numerele trecute și am încheiat prezentul articol cu precizările de mai sus, pentru ca să semănăm revolta în suflete contra scăderilor constatate și să provocăm reacțiunea care să sfârșească prin a mobiliza națiunea pentru stărpirea lor și pentru regenerarea acestui neam.

Avem filozofi și filozofie. Dar avem o filozofie învățată; nu o filozofie care să se transforme în fibre, în carne și în sânge, care să producă marile elanuri, marile curente sociale. focul sacru, care să galvanizeze, să electrizeze, să răstoarne totul în calea sa.

**

Copilul nu cunoaște teoria mersului, și totuș, la anumită vârstă, merge mai bine decât ceice o cunosc. E mai bine să mergi, și să nu cunoști teoriile, decât să le cunoști, și să străbați infirm viața.

**

Numai prin intuiție atingem ideea forță, care să ne facă apți de mari elanuri, de ofensivă spirituală, de creațiune și eroism. Numai intuiția ne relevază spiritul universal, care stă la baza oricărui lucru, și care ne dă conștiința valorii și menirii noastre.

**

Numai celce are demonul său care să-l împingă la acțiune, numai cel care trăește, gândește și acționează prin acest demon, nu rătăcește în viață, nu se pierde în labirintul existenței.

**

Dacă vrei să te înțelegi pe tine însuți, dacă vrei să înțelegi lumea, trebuie să trăești în spirit, și să cauți, în tot și în toate, spiritul, prin organul de cunoștință al acestuia, care e intuiția.

**

Pentru ceice înțeleg realitatea, apare ca o grea problemă educația generațiilor de mâine. Noi dăm aceste generații, nu pe mâna ce urmează să le formeze, ci pe mâna celorce le vor deforma.

(Din „Spirit și Materie” de I. COLFESCU-DELATURDA)

Maghiarii și Secuii

de Dr. ILIE DĂIANU

Ori câte considerații am avea pentru bu-nul mers al tratativilor, ce se spune, că urmează între Ungaria și Mica-Înțelegere, și ori cât ținem să nu turburăm întru nimic resulta-tul favorabil unei opere de pace între țările avisate unele la altele, nu putem părăsi pre-ocuparea ce avem pentru o problemă de im-portanță pentru politica noastră internă, căm este aceea de a se face o netă și hotărîtă distincție între Maghiari și Secui, și de a con-stata și accentua neconținut, că Secuii nu sunt Maghiari.

Am scos cel dintâi în publicitate aceasta chestie în „Universul” de la începutul acestui an, și am revenit adeseori asupra ei, cu mulțumirea de a o vedea împărtășită și secundată de mai mulți distinși publiciști, pentru că con-clusia ce urmează din acest adevăr etnic și statistic are mare importanță în ordinea po-litică.

Am spus, cât de regretabil e că nu s'a ținut seamă dintru început de acest fapt, și că s'a dat voie, ca un partid, pretins maghiar, să exproprieze masele secuiești și să le exploateze pentru scopuri politice, cari nu sunt ale Secui-lor și nici ale Românilor, și cât de păgubitor e, ca să se dea atâta importanță unor oameni, cum sunt conducătorii partidului zis „maghiar”, care nu are temei de populație maghiară, ci se reazimă, prin abuz, și camuflaj, pe Secui, o populație cu alte rosturi, în trecut, ca și în viitor, față de statul român, decât resturile dispartate și izolate, împrăștiate pe ici-colea de un regim trecut și abuziv.

Am arătat ce greșală fundamentală s'a făcut de către politicienii noștri, tratând și pac-tând cu acel pretins partid maghiar, care călă-rește, fără șea istorică, pe masele secuilor, și că n'au nici un titlu de a se lăuda acei Ro-mâni, cari pretind a fi autori ai acelor pacturi dăunătoare intereselor statului românesc.

Articolele ce au apărut în presa română pe această temă au fost remarcate și la Bu-dapesta, dar cei ce n'au răspuns nici când la toate aceste articole au fost tocmai cei cu musca pe căciulă: conducătorii partidului ma-ghiar.

În anul trecut congresul acestui partid

proiectat a se ține la Sf. Gheorghe a fost oprit de guvern. Atunci un organ al partidului a scris, că rău a făcut guvernul, că tocmai acum a oprit ținerea congresului, pentru că între membrii comitetului s'a discutat ideia de a se înființa în sânul partidului și o secție se-cuiască... Oprit fiind însă congresul, nu se va realiza organizarea acestei secții, ceea ce ar fi în paguba politice de stat.

În această notă semioficială se cuprinde recunoașterea adevărului, că în interesul poli-tice de stat este ca Secuii, singura populație față de care i s'a impus României, prin trata-tele de pace, anumite obligațiuni, pe lângă Sași — să fie deosebiți de Maghiari, față cu cari nu se prevede nici un fel de obligație specială.

Anul acesta congresul partidului maghiar nu a mai fost oprit. El s'a ținut la Târgu-Mureș. E de remarcat, că aceste congrese se țin, tot pe teritor locuit de Secui, prin ce se recunoaște, faptic, că partidul pretins maghiar nu are populație compactă în România nicăiri, și de aceea se întemeiază totdeauna numai pe populația secuiască.

Jocul fals al politice partidului maghiar se confirmă și prin acest fapt, care nu se poate contesta.

În congresul din T.-Mureș o tăcere con-secventă s'a păstrat asupra secției secuiești, care se anunțase cu un an înainte, că s'ar prepara a se înființa. În schimb într'un punct al hotăririlor votate se accentuează, în chip surprinzător, necesitatea inevitabilă de a se păstra solidaritatea și remânerea împreună. Ceea ce va să zică: Nu numai că nu vom face secție secuiască, ci e nevoie să remânem mai departe împreună, păstrându-ne solidaritatea, ce abia am înjghebat-o de vr'o câți-va ani, grație neorientării cercurilor conducătoare ale politi-cei românești...

Faptul acesta este și el elocvent grăitor. Mai este însă ceva.

Nu toți Secuii se lasă așa ușor să fie coadă de topor în mâna boerilor și ciocoilor maghiari, obicinuiți a fi totdeauna serviți de anumiți jobagi.

S'a accentuat și în congresul de la T.-

Mureș, că populația burgheză, muncitorii și țărani maghiari, (de fapt însă secuii) nu se simt ocrotiți în sinul partidului. Glasul acesta critic, al unui preot, Ujlaki János, din Treiscaune, a răsunat ca un glas în pustiu...

Urechile sensibile ale magnaților și ciocilor din fruntea partidului s'au făcut că nu aud.

A venit însă, după o lună de zile, „Întâlnirea dela T.-Mureș”, care de fapt a fost o adunare a Secuilor, a tineretului secuiesc, în frunte cu talentatul scriitor Tamási Aron.

E cunoscută din ziare atitudinea acestei consfătuiri, care ori cât a procedat de tacticos și precaut, de fapt constituie un evident semn, care dovedește că Secuii nu sunt Maghiari, și că partidul așa numit maghiar, care exploatează pe Secui, nu-i satisface pe Secui, cum nu ne satisface nici pe noi.

Mai mult. Acest partid atât de mult s'a datat cu rolul de a fi întreținut în solda irendentismului și revizionismului unguresc, în cât acum, când înșiși șefii politiceii statului ungar au ajuns la convingerea, că interesele superioare ale Ungariei cer să schimbe macazul — vine partidul maghiar din România să-i facă opoziție, și să pretindă a fi el mai maghiar decât guvernul dela Budapesta.

Până la atâta s'a ajuns!

— „Er ist der Fluch der bösen That!...”

Acum, când interesul european cere, să se revină și în Ungaria asupra unei politici inspirate de pasiune și răsbunare oarbă, și când se încearcă de actualii conducători să ție seamă de realități și să se acomodeze marilor interese europene, e ceva ne mai pomenit de revoltător să vezi, că chiar cei mai interesați, maghiarii din România, mănunchiul cel mai slab al poporului maghiar, să încerce a se împotrivi acestui curent de cumințenie și de împăcare cu vecinii, la care toate interesele îi îndrumază.

Și asta vine, în parte, din pricina nepriecerei noastre, din pricina grosolanei greșeli de a fi tolerat și a fi autorizat un partid maghiar în România, unde nici după statistică, nici după tratatele de pace, nu există o populație maghiară, ci numai una secuiască.

Greșelile se plătesc.

Dar greșelile se pot și repara. E timpul să o reparăm și să revenim la adevărul de

mult recunoscut de oamenii orientați, că Secuii nu-s Maghiari.

Cunoscătorii trecutului, fără deosebire de naționalitate au cunoscut acest adevăr și l-au mărturisit. Numai generația mai nouă, superficială și pretențioasă, a trecut peste acest adevăr, și din faptul, că acum și Secuii vorbesc ungurește, i-au dat plocon Maghiarilor. Fatală greșală, cu fatale urmări, cari nouă ne strică mai mult.

Să ne grăbim a repara aceasta greșală, a reabilita adevărul istoric, și a trage toate consecințele ce se impun.

De încheiere, mai citez un autor ungar, care mărturisia acest adevăr. Este contele Iosif Kemény, cunoscut istoriograf ungar din Ardeal.

Intr'un studiu istoric asupra Comerțului și Industriei în Ardeal, scris în nemțește și publicat în revista „Transilvania” din 1833, scrie:

„Ardealul este locuit de trei națiuni principale, anume: Unguri, Secui și Sași; — independentă una de alta, neamestecată, fiecare din ele se bucură de propriile sale legi și libertăți, și însăși Țeara se împarte după aceste națiuni în trei părți: — ceilalți locuitori ai Țării sunt numărați numai între străini!”

Acestia suntem noi, Români.

Dar să citez textul original pentru a înălătura ori ce îndoială:

„Siebenbürgen bewohnen drei Haupt-Nationen, nämlich: Ungarn, Szekler und Sachsen; — unabhängig von ein ander, und unvermischt, genießt jede der selben ihre eigenen Gesetze und Freiheiten, und das Land selbst wird nach diesen Nationen in drei Theile getheilt: — die übrigen Insassen des Landes werden nur unter die Fremdlinge gerechnet“.

(v. „Transilvania”, periodische Zeitschrift für Landeskunde Redigirt von Ios. Benigni v. Mildenberg und Carl Neugeboren. Ersten Bandes erstes Heft. Hermannstadt. W. H. Thierrysche Buchhandlung. 1833, pag. 67.)

Dacă groful Kemény Jozsef o spune asta în „Transilvania” revistă „für Landeskunde”, pentru cunoașterea Țării Ardealului, noi Români, „străinii” acelei constituții, să nu o mai știm, când din darul Domnului am ajuns stăpânii țării, și să nu tragem concluziile ce se impun?!

Întâlnirea dela Berlin**Doi oameni — două discursuri**

de HORIA STANCA

Cercurile europene se agită ori de câte ori dnii Mussolini și Hitler își anunță un discurs de ecouri și proporții. Și au pentru ce. Recalcitranta celor doi dictatori pe pozițiile câștigate de naționalism îi fac să fie decisi, prompti, sinceri. Cuvântul lor nu cunoaște oscilațiile diplomatice, nici lamentațiile teoreticianilor hiperintelectualizați și mai ales nu cunoaște decepțiile inaderenței speranțelor utopice la realitățile faptelor.

D. Mussolini vorbește cu emfaza permanenței succesului, cu impetuozitatea omului expeditiv și cu irenezia încrederii definitive de care se bucură în sânul poporului italian. D. Hitler vorbește cu gravitatea teutonă, cu sobrietatea rectilină a răspunderii asumate, cu franchețea severă a datoriei de a spune lucrurilor pe nume.

D. Mussolini eiogiază și combate cu vioiciune, cu subtilitate, cu fraze calde și patetice, — d. Hitler cu rigiditate, cu maturitate, în fraze sintetice, aprige.

Satisfacția ducelui traduce o atitudine rațională, marțială — a Führerului o atitudine reținută, resemnată.

Argumentele de cari uzează și unul și altul nu coboară din nici-un laboratoriu de alchimie sterp doctrinară, din nici-un salon de dialectică savantă, din nici-o carte de inspirații sentimentale. Argumentele lor sunt extrase din realitățile vieții, din frământarea aluatului în care rezidă amorfie condițiile unui trai ferit de intemperiiile mizeriei. Iată de ce cuvintele lor sunt simple și hotărâte, clare și categorice.

Discursurile Duceului, ale acestui sprinten conducător politic, desmint, prin lapidaritatea lor latină, toate acele jonglerii verbale în cari efectele se contează prin subtilități atice de gândire, prin încălcări circumspecte de raționamente. Discursurile Führerului, ale acestui aprig șef de cadre, desmint, prin sobrietatea lor teutonă, toate acele frivolități spirituale, toate acele abilități retorice cari speculează și agită, cari insinuă și derutează.

Formularele politice din cari s'a alcătuit istoria tuturor secolelor de misterios diplomatism, se desmint în concepția nouă și salubă a celor doi conducători de stat. Sfîdînd cabinetele și cancelariile capitonate în uși duble și circumspectii zadarnice, Ducele a inaugurat și Führerul a continuat liniatura nouă a politicii igienice a geamurilor deschise, a sincerității oneste și a realismului irefutabil.

Iată de ce, cu fiecare discurs al celor doi dictatori, se agită atât de mult cercurile diplo-

matice europene. Iată de ce întâlnirea dela Berlin a fost așteptată cu atîta neliniște.

Semnificația cu care s'a încununat întâlnirea dela Berlin și-a avut la timpul său comentariul, variat după punctul din care a fost considerat, în presa mondială. Unanimitatea opiniilor a confirmat însă prezența la Berlin a doi bărbați cari, mai mult decât politicieni și mai mult chiar decât șefi de state, reprezintă două curente eroice, fiind ei înșiși eroii acestor două curente. Întâlnirea avea așa dar un caracter de unicitate pe care adresele de bun venit și de mulțumire ale Führerului și Ducelui au ținut să-l exprime, unul în formula: „vizita noastră înseamnă mai mult decât un eveniment diplomatic și cu aceasta o întâlnire convențională" iar celalalt în fraza: „Faptul că am venit astăzi în Germania, nu înseamnă că mâne mă voi duce în altă parte".

Si-au exprimat ambii, atât Führerul cât și Ducele, în fața unui milion de cetățeni adunați pe câmpul lui Mai, și în fața celor 115 milioane germani și italieni din lume ca și în auzul întregului mapamond, certitudinile politice cari urmăresc aceleași idealuri și aceleași interese. Au afirmat cu tăria convingerii comune că pacea va fi asigurată în Europa. „Nu pacea care este prețul unei lașități odioase — a spus dl Hitler — ci aceea care este rezultatul asigurării conștiente a substanței și a valorii fizice și sufletești, etnice și culturale a popoarelor noastre; o pace — adaugă dl Mussolini — adevărată, roditoare, o pace care nu trece cu tăcerea întrebările ce se nasc din comunitatea de trai a popoarelor, ci le rezolvă".

Evident axa Roma-Berlin și-a avut prețul ei în cele două cuvântări.

„Puterea acestor două țări — spune Führerul — constituie astăzi cea mai puternică garanție pentru obținerea unei Europe, care mai posedă un sens pe seama misiunii sale culturale și nu este dispusă încă să se prăbușească în desființare prin elemente destructive. Căci voi toți, cei adunați în această oră aici sau ascultați din lume, trebuie să știți, că aici s'au găsit la un loc două minunate regimuri naționale cari și-au aflat drumul comun și cari stau alături în aceeaș clipă în care ideile Internaționalei democratico-marxiste împrăștie în toate părțile numai demonstrații de ură și, prin aceasta, de sciziune".

DI Mussolini conchide: „Ceeace se chiamă astăzi axa Roma-Berlin, s'a născut în toamna lui 1935 și a activat magnific în ultimii doi ani pentru o din ce în ce mai puternică apropiere a popoarelor noastre, ca și pentru o întărire crescândă a păcii politice europene. Fascismul își are etica sa, căreia vrea

să-i rămână fidel și această etică se acoperă prin morală mea personală: a vorbi clar și deschis când ai un prieten și să mergi cu el împreună până la capăt".

„Asocierea de gândire între Germania și Italia și-a găsit expresia în lupta împotriva bolșevismului”.

Dar cece vine să încheie întâlnirea dela

Berlin a formulat tot dl Mussolini: „Intregei lumi care se întreabă încordată care va fi rezultatul întâlnirii dela Berlin: Război sau Pace, îi putem răspunde amândoi, Führerul și eu, cu voce tare: Pace!”

Au vorbit la Berlin doi eroi. Au vorbit și trebuie ascultați.

Elementul minoritar în serviciile rurale de asistență medicală

de AT. MOTOGNA

Fără a ignora merituosele silințe ale actualilor conducători ai Departamentului Sănătății, dnii dr. Ion Costinescu, ministru, și profesorul dr. Titu Gane, secretar general, trebuie să constatăm că asistența medicală a populației din mediul rural mai constituie încă o problemă ce stăruie nesoluționată integral, așa după cum impun superioare interese naționale.

Înainte vreme n'aveam suficiente instituții spitalicești, iar cele cari existau erau insuficient utilizate. Adăogând aci că așezămintele medicale, prin numărul lor, redus, erau obligate să îndeplinească mai mult servicii expeditiv, adesea chiar simplu birocratism, se va înțelege cât putea acestea contribui la îmbunătățirea stărilor sanitare întâlnite în satele noastre, roase până în măduva oaselor de infinite boli și din toate neamurile.

Gospodărească străduință a guvernului dlui Gh. Tătărescu a isbit să dea serviciilor de asistență medicală o altă îndrumare, decât aceea pe care o aveau înainte cu patru ani. Acest guvern a redeschis peste 40 spitale județene făcându-se reparațiile și înzestrându-le cu materialul necesar, spre a face operă potrivit misiunii lor. Aceștia li s'au mai adăugat tot pe atâtea noi spitale înființate, cu osebire în centre rurale, precum și 32 spitale de contagioși, pe lângă o sumedenie de sanatorii; apoi secții de chirurgie infantilă înființate pe lângă spitalele în funcțiune; toate acestea sporind considerabil mijloacele de combatere a diferitelor boli cari macină sănătatea populației.

O altă acțiune, deosebit de prețioasă, a fost sporirea dispensariilor rurale. În 1934 erau 700 astfel de instituții. Astăzi sunt în funcțiune 1250 și aproape 300 în construcție. Înființate în centrele rurale cele mai primejdite, înzestrate sânguincios cu utilajul trebuitor, aceste așezăminte negreșit că vor contribui în largă măsură la îndreptarea stărilor actuale.

La fel înmulțirea personalului medical este o operă ce se cere relevantă cu mulțumire. Într'adevăr Ministerul Sănătății a găsit mijloacele necesare spre a încadra în bugetul său un număr de 713 medici, peste cei în serviciu la finea anului 1933 și 210 surori de ocrotire, sporind și retribuțiunile acestui personal, pentru a-l devota exclusiv serviciului.

Grație acestor acțiuni, pe cuprinsul țării se pot constata evidente îmbunătățiri de ordin sanitar. Și e de sperat că, continuându-se în acest fel cu sporirea așezămintelor medicale și a personalului sanitar, vom isbit să ne mântuim de rușinea de a fi țara cea

mai năpăstuită de boli, care, pe lângă umilință, ne mai aduce și incalculabile pagube.

Bucuroși a înregistra, după cuviință, silințele conducătorilor Ministerului Sănătății, pentru a întemeia un serviciu de asistență medicală complet și amăsurat nevoilor, nu ne vom putea ascunde amărăciunea în fața unui fapt ce se pare că este cu totul ignorat. Și anume: cercurile diriguitoare dela București nu pun preț pe românizarea așezămintelor sanitare și nici nu selecționează personalul medical din acest punct de vedere. Fără pic de alegere, dispensariile rurale sunt înzestrate cu câte un Iudă, care pe urmă, în virtutea îndeletnicirii lui predilecte, nu numai că nu năzuiește să facă operă sanitară, dar isbutește să-și creeze adevărate dughene, în spatele cărora acumulează venituri inadmisibile. Iar cum personalul medical minoritar, în deosebi cel evreesc, sporește în proporție directă cu locurile nou create prin buget, și cum aceste elemente acaparează serviciile sanitare, uzând de influențe și de multe ori de mijloace nepermise, credem că este cazul să se pună capăt actualei stări, prin înlăturarea sistematică a elementelor minoritare din serviciile de asistență medicală, și în deosebi din acele din mediul rural.

Se va pricepe că noi nu stăruim asupra acestei probleme fiindcă principal suntem adversari elementului minoritar. Problema se rezumă la un singur fapt: minoritarii, și în primul rând evreii, sunt incapabili să sprijine în orice fel românii dela sate. Ungurii ne dușmănesc, nemții și sașii ne exploatează, iar evreii ne iefuesc în toate formele și prin toate mijloacele posibile. Astfel fiind, se va conveni că personalul medical, recrutat din aceste elemente, nici când nu va face treabă folositoare pentru plugăria română, cum de fapt azi aceștia nici nu fac.

Rămâne ca un adevăr constatarea că, în toate locurile ocupate de asemenea elemente, serviciile medicale, departe de a contribui la îmbunătățirile răvinite, sunt piedeci directe împotriva năzuințelor conducătorilor țării și totatunci sarcini în bugetul statului. Astfel fiind se impune în mod firesc deparazitarea aparatului sanitar rural de cloaca minoritară, fiindcă, pe lângă faptul că încarcă sarcinile publice, mai împiedică nizuințele de înzdrăvenire a sănătății publice rurale. Lucrul este atât de clar, încât socotim de prios orice discuție în această privință.

Cooperatiia și clasa de mijloc românească

de ST. PENES
Secretarul Centralei Reuniunilor

Un mare adevăr a spus dl Prof. Dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii publice, la un congres al maștrilor dela școalele de arte și meserii, când a afirmat:

Câtă vreme nu vom stăpâni meseriile și comerțul, nu vom fi stăpâni în țara noastră. Acest adevăr este repetat la orice ocazie, la fiecare întrunire, ori festivitate, atât de titularul Ministerului de Industrie și Comerț, cât și de cel al Cooperatiiei. Raportul dintre cele vorbite de însuflețiii titulari ai numitelor ministere și între cruda realitate, l-am subliniat în toate articolele anterioare. De astă dată mă voi ocupa de raportul dintre cooperatiie și clasa de mijloc, de limba și legea românească, care ne lipsește aproape cu totul, lipsă, care la un moment dat, poate fi catastrofală statului românesc.

Cooperatiia e veche, poate tot atât de veche ca și omenirea. Intovărășirea a câtor-va persoane, fie cu scop de a construi un adăpost, fie de a vâna, fie de a răpune pe adversar, fie de a păzi și exploata o turmă de oi, fie spre alt scop, este totuna cu aceea ce ne definește azi știința cooperatiiei, reglementată și ocrotită printr'o lege specială numită legea Cooperatiiei în cea mai nouă ediție din 1935.

Insuși Mântuitorul Christos binecuvintează cooperatiia spunând: *Unde sunt adunați doi sau trei în numele meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor*, iar mai târziu poezii și cântăreții neamului deasemenea au remarcat și pus în evidență binefacerile cooperatiiei prin versurile:

*Unde-i unul nu-i putere, la nevoi și la durere;
Unde-s doi puterea crește și dușmanul nu sporește.*

Ce preamărește poetul în aceste versuri, decât cooperatiia!? Cred că este de prisos să mai stăruiesc asupra importanței cooperatiiei. Voi căuta în cele ce urmează să examinez, dacă această forță economică, cunoscută sub numele de cooperatiie, este utilizată rațional în folosul clasei de mijloc, de limba și legea românească, ori tocmai dimpotrivă.

Să examinăm starea de fapt — Centrala Cooperatiivelor, — care are chemarea să îndrumeze, și să conducă mișcarea cooperatistă, are și o serie de însărcinări, să aprovizioneze armata cu cereale și produse agricole, să exporteze asemenea produse, să aprovizioneze populația rurală ori urbană prin

cooperatiivele de consum, cu alimente, coloniale, unelte, îmbrăcăminte etc.

Cu al cui ajutor achiziționează această Centrală mărfurile necesare aprovizionării și de ale cui servicii se folosește în desfășurarea afacerilor sale comerciale? Ziarele naționaliste ne-au semnalat în nenumărate cazuri, cum marile afaceri ale Centralei se desfășoară exclusiv prin mijlocirea și conlucrarea jidanilor. Utilizarea elementului judaic în cooperatiie, ne-a fost semnalat atât la federale, cât și la cooperatiivele cele mici. S'a mers atât da departe, în anumite cazuri, încât cooperatiia, utilizând brațe și personal strein de neamul nostru, au concurat neloial și au amenințat să distrugă pe românii deținători de anumite ocupațiuni.

Aceasta fiind realitatea, cruda și usturătoarea stare de fapt, în mare, a cooperatiiei noastre, trebuie să ne întrebăm cu adâncă și justificată îngrijorare, dacă frumoasa și sublima operă a cooperatiiei, — binecuvântată de Mântuitorul Christos și îngădită cu o serie de avantagii de legislația română — mai poate fi lăsată pradă samsarilor și speculanților streini, ocrotiți de Românii inconștienți lacomi de câștig nemuncit, și disprețuitori ai elementului românesc?

Nu avem noi comercianți ori meseriași pricepuți? Ne lipsesc calitățile și destoinicia muncii serioase, statornice și inspirată de superioritatea rasei daco-romane? Ori poate refuzul de a da șperț și de a fi necorect în afaceri a elementului românesc, să fie o așa de mare scădere, încât Românul să fie ocolit și refuzat de a fi angajat în cooperatiie!?

E dela sine înțeles că afirmația, că în cooperatiia noastră există ceva putred, are un temel bazat pe realități. Contra acestei putrezeciuni se ridică prezentul articol și aș dori, ca cooperatiia să fie inspirată, condusă și pusă în aplicare conform învățătorei Mântuitorului: Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo, sunt și Eu în mijlocul lor, pentru ca, cu ajutorul ei și cu favorurile rezultate din legea Cooperatiiei, să putem noi, cei de limba și legea românească, stăpâni meseriile și comerțul acestei țări, pentru ca să fim și stăpâni de fapt, precum suntem stăpâni ei de drept.

În cooperatiie, ca și în Biserică, nu au ce căuta streinii. Dacă au intrat până acum, trebuesc scoși afară, înlocuindu-i cu români. Cooperatiia nu poate ignora elementul românesc în desfășurarea operațiunilor sale de comerț, meserie ori industrie. Coope-

rația trebuie să creeze clasa de mijloc de limba și legea românească, s'o ocrotească și s'o încurajeze. Cooperația poate fi compusă din persoane aparținătoare tuturor claselor sociale, poate fi prezidată de preoți de învățători, de avocați, dar nu poate fi condusă și servită nici de preoți, nici de învățători, nici de avocați, întocmai după cum serviciul de liturgisitor, de învățător, ori de apărător la bara justiției, nu poate fi săvârșit de un meseriaș, de un comerciant, ori de un contabil.

Dacă încercările noastre cooperatiste au dat greș, și dacă marele public privește cu groază la cooperația care a consumat capitaluri enorme, fără să dea rezultatele așteptate, aceasta se atribuie în mare măsură și împrejurării, că oameni nechemați s'au asumat atribuția de achizitor de mărfuri, de vânzători ori de contabili...

In materie cooperatistă a lipsit dela început selecționarea și aplicarea omului potrivit, la loc potrivit. Președintele — oricare ar fi fost ocupația lui, — fie al cooperativei, al federalei, ori al Centralei, în loc să se mărginească în a angaja personal specialist, și în a-l supraveghea să-și facă datoria, în cadrul specialității sale, îl vedem avântându-se în desfășurarea afacerilor — motivându-și activitatea: cum eu preot,

învățător, avocat etc. să nu fiu în stare a încheia și desfășura o afacere? fără să și pună întrebarea, ce ar zice el însuși, dacă unul din aceia pe care caută să-l înlocuiască, s'ar avânta să-i ocupe locul la altar, la catedră, la bara justiției ori în altă parte.

Căzând de acord, că fiecare om trebuie utilizat, în ramura în care s'a specializat și cultivând cu mai multă râvnă și abnegație cinstea, sinceritatea, hărnicia și conștiințiozitatea, sunt convins că cooperația va intra în făgașul chemării sale, ridicând bună starea materială a populației rurale și urbane, sporind și întărind clasa de mijloc românească, românizând orașele noastre înstreinate și contribuind efectiv la desrobirea economică a neamului românesc.

Prin urmare, pentru stabilirea unei armonioase și creștinești colaborări între cooperație și clasa de mijloc de limba și legea românească, se cere următoarele lucruri: *Cooperația să fie scoasă de sub influența politică de partid și de sub corupția celor fără scrupul. În fruntea ei să fie așezate persoane cu pregătire corespunzătoare, recunoscute ca oameni cinstiți și de caracter, însuflețiți pentru marea operă ce trebuie să săvârșească și cu suficientă experiență de viață.*

*Omul potrivit, la locul potrivit, trebuie să fie de-
viza cooperabililor.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Maramureșul în carul timpului

de GH. ROMAN

Problema Maramureșului s'a discutat și se va discuta atâta timp, cât se va discuta de Polul Nord. Ca născut al acestui ținut, odinioară și eu m'am ocupat cu această problemă. Suferințele fraților mei sunt de ordin moral, economic și spiritual. În Nr. 5—6 din „România Eroică” citesc o anchetă, întreprinsă de dl Ion Colfescu Delaturda: „Maramureșul moare”. Eu nu mă voi mărgini la această anchetă. Voi privi viața și prin alte prisme. Ridicarea morală și spirituală a acestui colț de țară n'o văd decât prin el însuși. Din afară nu poate veni decât cea materială, care, odată și odată, va sosi ca ciclonul — pe neașteptate, dar numai atunci când maramureșenii vor pași pe linia istoriei, fără calcule și socoteli lumești. Cine se pierde în socoteli meschine, nu poate conta pe mărinimositatea neamului.

Cine poate citi în cartea Universului, deschisă zi și noapte, depe frontispiciul gării Si-

ghet poate zări următoarea tristă inscripție a legendarului Dante:

„Lasciate ogni speranza voi ch' entrate”.

Eu am fugit din Maramureș ca un vânat sălbatic, rănit în suflet. Mi-am dat seama că și pe alte drumuri se poate ajunge la groapă. Și eu eram într'o moarte latentă, din care numai conștiința națională m'a trezit și simțul dreptății. Vina nu este numai a guvernelor, că Maramureșul se află în starea de azi; vina este și a maramureșenilor. Atâta timp cât maramureșenii vor lupta în diferite grupuri politice, pentru interese mici și egoiste, neținând seamă de interesele superioare ale neamului întreg, atâta timp cât își vor vinde dreptul de vot, pentru „o paclă de dohan și horincă”; vor continua a fi mereu abandonați, rău priviți și bârșiți ca și în zilele noastre.

Maramureșenii și-au pierdut linia istorică.

Maramureşului nu-i este permis să facă decât o singură politică: cea românească.

În ordinea naturei, anotimpurile se schimbă: maramureşenii stau însă pe loc.

Tipuri Maramureşene

Fraţilor maramureşeni, se creapă de ziuă! Noi în trecut n'am avut decât una şi aceeaşi năzuinţă, pe care trebuie s'o avem azi, mâine şi totdeauna.

Salvarea patriei: Să ne trezim din nou la viaţa de odinioară; să eşim din letargia soră cu moartea.

Maramureşul, ce ţară de basm!

Dacă ne ridicăm privirile spre el, îl vedem înconjurat de Munţii Carpaţilor mândri, ca un lac visător. Tot astfel au ajuns şi locuitorii.

Pe malul Tisei: Com. Bocicoiul Mare, Maramureş.
Vedere generală

Soarta lor e tristă, ca soarta lacului. Doar prin doine îşi cântă durerile. Fraţi de sulerinţă cu Moţii, se culcă cu acelaş scepticism, cu care se scoală. Pământul nu le aduce roada aştep-

tată, căci este flămând ca ei înşişi. Cultura lor e săracă şi primitivă.

Pomenindu-se între ei, un Englez n'ar crede că trăieşte în secolul al XX-lea. Dacă un străin îi întreabă cum le merge, dau din umeri, ceea ce înseamnă „Du-te'n pace domnule!”

Iar în ochii lor se poate citi acuza: Ce te priveşte, cine eşti, cum îndrăzneşti? Întrebat, cum îi merge acum, faţă de stările de înaintea, când trăiau ca şi copiii nimărui, ţărănul maramureşan, răspunde:

„Apoi, domnule, noi, nici atunci n'am fost proşti, şi nici acuma nu ne ținem mai sus”.

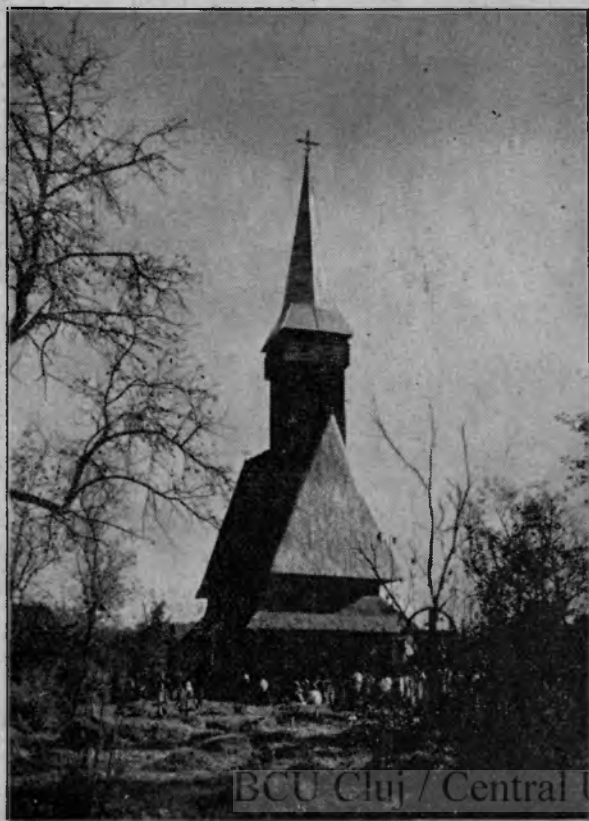
Moştenirea trecutului: Poartă din Maramureş

Timp de 17 ani, maramureşenii s'au pierdut în socoteli lumeşti.

* * *

În cele ce se scriu în ziare, de cele mai multeori sunt copiate fenomenele vieţii. Numai rareori găseşte expresie adevăratul rol al ziaristului, care, prin forţa sa spirituală, permanent animată de iniţiative noi, e în stare să influenţeze diriguirea vieţii unui neam, sau poate stăvili pornirile spre decadenţă. Ceea ce dă valoare scrisului gazetăresc este ideea, izvorâtă din bunătatea animatoare. Ca să poţi servi interesele unui neam, sau ale unei provincii,

trebuie să le iubești sincer, așa cum și-a iubit Avram Iancu neamul și țara Moților. Definind geniul, A. Musset spune că acesta nu este

Biserica gr. cat. din Apșa de sus, Maramureșul Cehoslovac

altceva decât o puternică afirmare a dorului de a iubi.

Să iubim deci Maramureșul; să-l iubim pentru ca să-l putem salva!

Este adevărat, că dela o zi la alta, nu poate fi ajutat ca să pornească dintr'odată spre înflorire. Tot atât de adevărat este, însă, că maramureșenii nu se pot ridica decât prin ei înșiși.

Dar, în ultimul timp, s'a înstăpânit la noi un crez, ce devine tot mai general, și care, spune că băeții de țaran să rămână la coarnele plugului, întrucât terminând școli superioare, țin numai decât să se așeze la masa statului și uită apoi și de opincă. Și totuș Maramureșul nu poate fi ajutat decât prin tineretul său, care fără o încurajare și lăsat absolut numai la slabele puteri ale părinților lor, nu poate să ajungă la pregătirea, ce i-ar face posibilă o încadrare cât mai efectivă în opera de promovare a intereselor provinciei maramureșene. Acești tineri, însuflețiți de dragoste față de poporul și ținutul din care au ieșit, ar contribui într'o reală mă-

sură la atât de necesara inaugurare a unui nou ritm de viață în această provincie.

Iată un aspect al problemei Maramureșului. Viitorul ar fi desigur recunoscător tuturor acelor, cari ar găsi modalitatea unei contribuțiuni în această direcție. Orice sprijin trebuie acordat acolo, unde absența lui este mai adânc simțită și unde poate determina îmbunătățiri, de acelea cu repercursiuni ce depășesc limitele prezentului.

E înspăimântătoare orbecăiala de până acum în lupta cu greutatele momentului. Să ridicăm câteva elemente de valoare din acest ținut, căci dacă aceștia vor fi capabili de acte eroice, problema se va rezolva cu ușurință. Ceeace azi pare o utopie, mâine va fi poate o realitate, prin bunătațea animatoare a fiilor născuți din glia maramureșană.

Maramureșului izolat, dar bogat în legende și istorie, unde somnul mizeriei este atât de adânc, încât nu se poate trezi de aproape două decenii, îi lipsește posibilitatea de muncă și tot în aceeaș măsură îi lipsește scânteia înviorătoare a culturii și civilizației. — Nu este locul și timpul de a persista pe căile incriminărilor. Alunecările de până acum pe pantele lucioase ale greutateilor vieții, alunecări ce au prelungit tragedia Maramureșului să fie acoperite cu valul uitării, pentru a se croi drum unor inițiative, în conformitate cu mersul ascendent al neamului nostru, spre strălucirea destinelor sale.

Epigrame

La Louvre

Priveam cu sete la tablouri,
Sorbiam lumina lor măiastră.
Alături prietenul Mitică
Privea cu sete... pe fereastră.

***

Unui multilateral

Cazul prietenului nostru
E într'adevăr ciudat.
Literații spun că-i medic;
Medicii, că-i literat.

G. ŢEPELEA

Două congrese: FOR-ul și AGRU-I

Au serbătorit, în aceeași zi și pe aceeași linie a frontierei de vest congresul lor anual, în Oradea și în Satu-Mare. A fost o întâmplare și o coincidență fatidică, de bun augur. Organizațiile mirenilor intelectuali, din ambele biserici naționale, au ridicat cântec de slavă lui Dumnezeu, ca și două coruri din cele două strane ale aceleiași biserici, ale bisericii creștine de legea românească, ortodoxă, dreptmăritoare și îndreptătoare de viață omenească.

Coincidența aceasta luminează, mai mult ca ori ce, identitatea de fond a celor două organizațiuni. Așa puse una lângă alta, se vede cât de mult sunt una și aceeași instituție, una și aceeași manifestație „a celor doi brazi într'o tulpină, a celor doi ochi într'o lumină”.

Juxta posita magis elucescunt.

Fără să iee vreo înțelegere prealabilă, cele două congrese au luat atitudini congruente.

Când, oare, vor înțelege că măcar în fața dușmanului comun — care este bolșevismul, prevestit de sectarism, de ateism și de toate cohortele lui imorale — se cuvine să ia înțelegere pentru a forma conștient și consecvent front comun, și să nu mai bată două drumuri, când urmăresc una și aceeași țintă: consolidarea românismului prin întărirea creștinismului între Români!?

Sau tot mai ținem la vechea deviză austriacă:

Getrennt marschiren, fereint schlagen!

Oare n'ar fi mai bine să socotim, că lovitura finală e mai puternică și mai sigură de isbândă, dacă se face de coloane ce urmează aceeași cale și aceeași comandă?! Să căutăm deci același for și același ogor să-l lucrăm, în unire și frăție unii cu alții, și cu toți creștinii adevărați împreună.

Că numai așa ne putem scăpa de toate Judele vânzătoare, de toate Caiafele, ce ne-ar răstigni, și ne putem învrednici de darul și ajutorul aceluși Christos, care a prorocit, a poruncit și așteaptă: O turmă și un păstor!...

Și acum să facem câteva precizări, în interesul general al țării și al neamului și ca o consecință a ideologiei care ne animează, precizări cari — spre adâncul nostru regret — sunt de natură de a reduce considerabil importanța acestor congrese în raport cu necesitățile ideologice ale timpului prin care trecem.

Congresul A. G. R.-ului nu ni s'a părut destul de animat în raport cu înălțimea spirituală pe care

Christ o cere dela adepții Săi și destul de energic față de puterea lumească, iar congresul F. O. R.-ului ni s'a părut direct ofensiv în ordine lumească și absent în ordine spirituală, cu toate osanalele ridicate Dumnezeirei.

A. G. R.-ul în moțiunea prestată a protestat în mod timid în contra acțiunii de destrămare ce ră sare de pe diferite fronturi în contra bisericii unite, iar moțiunea F. O. R.-ului este direct agresivă.

Noi ca laici putem subscrie cu toată inima cele 10 puncte ale moțiunii votate cu unanimitate. Dar suntem în drept să întrebăm adunarea, pe Preasfințiii Părinți și pe conducătorii F. O. R.-ului, pe ce plan doresc ei să se facă unificarea bisericilor românești și pe ce plan ar vrea să pue viitoarea biserică națională unificată, pentruca ea să corespundă necesității de regenerare a acestui neam? Orice inimă românească dorește unirea bisericilor, dar cu o condiție: să se facă în spiritul creștinismului genuin, cu prezența cărnei și sângelui Mântuitorului.

Însă moțiunea F. O. R.-ului constată că sectele se înmulțesc, pătrunzând și în clasa cultă, și că iredentismul este în floare. Și dacă ar fi intrat în amănunte, ar fi găsit multe alte scăderi cari ne sapă din temelii, ne condamnă la stârpiciune și ne amenință existența. S'au întrebat congresiștii cui se datoresc? Nu e suficient să invocăm religia strămoșilor și să cerem unificări. Principalul e să ne ascuțim simțurile pentruca să auzim, să vedem și să reacționăm cu toată energia animei noastre în contra relelor cari rod, atât clerul, cât și societatea noastră laică, în contra suferințelor și scăderilor de cari se ocupă sau nu se ocupă cele două congrese. Spiritul creștinismului cere să te cunoști întâi pe tine, să-ți cureți interiorul și pe urmă să pornești la luptă.

Regenerarea totală a clerului, încreștinarea reală a poporului, a tuturor claselor de sus și de jos, și ca o consecință, alungarea anarchiei morale din țară, iată, după părerea noastră, problema capitală, care ar fi trebuit să formeze axa discuțiilor celor două congrese, în conformitate cu morala creștină — nu cea curentă, ci cea imanentă creștinismului — și a principiilor eterne cari stau la baza Evangheliilor lui Christos.

Numai pe o asemenea bază se poate păși la regenerarea spirituală a neamului și la unificarea bisericilor. Astfel cum a fost pusă chestiunea unificării de F. O. R., apare ca un act de agresiune în contra bisericii soră. Și tot ca un asemenea act apare și cerința reinființării episcopiiilor ortodoxe din Maramureș și

Timișoara, precum și plângerea în contra imixtiunii papale, cu toate argumentele factice ce s'au invocat.

Tot un atât de șubred pedestal a stat și la baza cererii ca guvernele să ia măsuri pentru protejirea românilor de peste hotare. Ce măsuri pot lua aceste guverne pentru protejirea celor de peste hotare, când cei din interior sunt lăsați prăpădului! Oare congreseții trăesc pe altă lume, nu cunosc stările din țară și spiritul agresiv și intolerant al vecinilor! Din anchetele întreprinse de directorul nostru a rezultat vitregia cu care guvernele țării au tratat românizarea Dobrogei-Nouie, absența totală a guvernanților din Maramureș, Basarabia, Bucovina și din toate regiunile bântuite de curente destructive și imposibilitatea de a se salva românii de peste hotare altfel, decât prin aducerea lor în țară. Deaceia noi am

propus protejirea practică, în raport cu necesitățile timpului, a celor de peste hotare, prin transplantarea lor în solul patriei pentru a înlocui populațiile dușmănoase sau dizolvante și a fortifica cu granitul animelor frontierele noastre și toate regiunile expuse. Sunt probleme vaste cari nu pot fi discutate și rezolvate de oameni cari nu dau dovezi palpabile că nu sunt absenți din viața spirituală a neamului lor.

Nu mai astfel puse și tratate chestiunile acestea, de importanță capitală pentru apărarea și prosperitatea neamului, pentru regenerarea lui totală prin creștinismul real; ar fi dat congreselor înălțimea spirituală care să înlătore învinuirea posibilă că agenții lor au lucrat și lucrează ca simple figuri decorative.

„România Eroică“

CRONICI

POMENIREA EROILOR

Aniversarea Armistițiului

În intervalul apariției revistei noastre, s'a serbat aniversarea a 19-a dela încheierea armistițiului. Se impune ca și noi să ne înălțăm gândurile, cu această ocaziune, până la jertfa uriașe a milioanele de eroi de pe câmpurile de bătaie ale lumii, fără sacrificiul cărora nu s'ar fi putut înfriza noile stări de lucruri cari stau la baza existenței și dezvoltării viitoare a noastre ca stat și ca popor.

Deaceia să ne oprim și noi un moment, să ne reculegem, să-i preamărim și să ne nizuim a le călca pe urme, pentru ca și din sacrificiile noastre modeste să se poată culege roade bogate.

Să ne aducem aminte de toți eroii, cari și-au pus anele lor mărețe la temelie țării și să-i cultivăm; nu prin vorbe, ci prin fapte.

Horia, Cloșca și Crișan Serbările dela Alba-Iulia

Într'un cadru măreț, prezidat de tot ce are România mai reprezentativ, în frunte cu regele țării și cu moștenitorul tronului, s'a inaugurat, în orașul muceniciei lor, monumentul comemorării martirilor neamului, Horea, Cloșca și Crișan.

Serbările au fost în adevăr impunătoare. Nenocirea este însă că noi nu am ajuns încă la marile înfăptuiri. Cultivăm încă fațada și ne încântăm cu

forme, uitând fondul. Serbările acestea ar fi fost la locul lor, dacă ele ar fi încoronat înfăptuiri formidabile, așa după cum s'ar fi cuvenit, pentru Moșii tuturor suferințelor și pentru o țară mândră ca a noastră. Moșii au dat prea mult românismului, pentru ca ei să nu se învrednicească de asemenea înfăptuiri. Să înbraci haina cea mai bună și să defilezi prin fața regelui tău e frumos. Dar acasă te așteaptă mizeria neagră, pentru înlăturarea căreia guvernanții, prezenți și trecuți, clasa noastră conducătoare, nu a făcut aproape nimic. În munții apusei numai descendenții acelor cari au vândut pe Horia călăilor se mai bucură de bunăstare, ca o urmare a faptei infame a strămoșilor lor. Am păstrat stările de lucruri moștenite dela fosta stăpânire, pentru ca să dăm dovadă și noi de aceeași lipsă de solitudine pentru sărăcia și suferințele Moșilor.

În douăzeci de ani s'ar fi putut croi drumuri asfaltate, autostrade turistice, până pe vârful munților. Și odată înpăenjenii munții cu autostrade confortabile, ar fi sosit și bogăția cu captarea cursurilor de ape, cu fabrici, cu turiștii din toată lumea, atrași de frumusețile neasămănate ale acelor regiuni. Nu numai bunăstarea Moșilor s'ar fi putut salva, dar se putea face până acum din masivul acesta de munți un bastion inexpugnabil pentru apărarea țării. Să nu se spue că nu erau și nu sunt capitaluri. Acolo e granitul; acolo, mâna de lucru. Nouă, până acum, ne lipsește însă esențialul: *granitul din suflete.*

† Generalul GHEORGHE CANTACUZINO

Ne-a părăsit un precursor

Numărul ultim al revistei noastre era tipărit, când am primit trista veste a dispariției dintre noi a acestui erou. Représentant al bătrânei generațiuni, el a anticipat cu concepțiile și cu viața sa, starea de spirit menită să pregătească pe eroii României de mâine. A fost o pildă pentru ai săi și o pildă pentru noi toți. Sufletul său de erou, va veghea și de dincolo de mormânt asupra țării și neamului său. E prea târziu ca să ne ocupăm în amănunte de pilduitoarea sa viață, care a fost difuzată după merit de întreaga presă. „România Eroică” trebuie însă să-și facă datoria închinând steagul înaintea acestui mare român, cu legământul solemn că-i va urma pilda, luptând din răspuțeri pentru sădirea și cultivarea spiritului eroic în generațiile cari se ridică.

† Iulian Marțian (1867-1937)

În 26 Oct. 1937 a încetat din viață unul dintre frunțașii intelectuali ai Ardealului, maiorul Iulian Marțian, din Năsăud, fost membru de onoare al Academiei Române. În vârstă de 70 ani, răposatul era mai mult de un an suferind. În viață, pe lângă cariera sa militară și conducerea unei mari gospodării de agronomie industrializată, regretatul Maior Marțian a cultivat operele culturale, a urmărit archeologia și istoria, a colectat o mulțime de cărți rare, documente și monede, din cari, în parte, a întemeiat cu colegii săi, profesorii Virgil Șotropa și Iuliu Moisil: *Muzeul țării Năsăudului*, unul din cele mai interesante muzee regionale.

A fost membru în comisiunea monumentelor istorice, secția Transilvania.

Cuvântarea rostită la înmormântarea sa, săvârșită în 28 Oct. în bis. catedrală a vicariatului din Năsăud, de distinsul nostru colaborator, părintele Dr. *Ilie Dăianu*, cuvântare pe care, din lipsă de spațiu, regretăm că nu o putem publica, scoate în evidență personalitatea aceluia care a fost Iulian Marțian.

A F I R M A Ț I U N I R O M Â N E Ș T I

Columna lui Traian la — București. — Un ziar din Capitală a înregistrat știrea, că la București este un comitet românesc de acțiune pentru universalitatea Romei, din care fac parte personalități politice și culturale, ca Mihail Manoilescu, Ion Petrovici, Istrate Micescu, etc. Acest comitet ar fi luat hotărârea să edifice într-o piață din București o copie fidelă, în mărime naturală, a măreței Columne a Împăratului Traian din Roma. În acest scop se zice că Ducele Mussolini ar fi promis să dăruiească mulajele necesare la turnarea în bronz a basoreliefurilor coloanei.

Cum în anul acesta se împlinesc 2000 de ani dela nașterea Împăratului August, și se face o mare sărbătoare întru pomenirea acelei epoci de glorie a Romei, comitetul românesc ar fi hotărât, să organizeze un mare pelerinaj la Roma, care s'ar porni a doua zi după anul nou. Cu acel prilej comitetul ar primi și un dar al guvernului italian: un bloc de marmoră cu inscripție potrivită, spre a servi ca soclu al columnei ce se va clădi în București. Pelerinajul proiectat ar dura 10—12 zile, s'ar face cu ajutorul Oficiului național de turism și ar costa numai circa 5.000 lei de persoană. Inscrierile se primesc la Institutul de cultură italiană din București, cum și la toate sucursalele din țară. Una se găsește și în Cluj.

Ideia este tot atât de grandioasă pe cât de firească pentru un român de rasă, și nu putem să luăm act de ea decât cu entuziasm. Astfel de acte fac mai mult decât ori ce congres antirevizionist, fiindcă răs-

toarnă orice temeiu, fie și închipuit, oricărui revizionism.

Ca singurul popor latin, care purtăm în însuș numele nostru sigilul Romei eterne, avem și dreptul și datoria, de a ne lua toată partea fiească din gloria milenară a Maicii noastre Roma.

Iar eternizarea memoriei Împăratului Părinte în capitala României, prin copia celui mai măreț monument ce eternizează momentul istoric al creației noastre, prin cucerirea și colonizarea Daciei, este un vis, care ispitește de mult sufletul românesc.

Realizarea acestui vis ar fi o demnă încununare a României Mari!

— *Virtus Romana Rediviva!*

Eminescu la Budapesta. — Eminescu a fost serbătorit la Budapesta în Salonul Academiei ungare de pe malul Dunărei. La inițiativa unor suflete superioare, între cari e poeta Maria Berde din Ardeal, s'a făcut o serată literară dedicată lui Eminescu al nostru. Un literat cunoscut, Vikar Bela, a deschis serata cu un discurs potrivit. Un profesor, Gáldi, a conferențiat despre Eminescu. O artistă dela teatrul național a recitat cu măiestrie „Luceafărul” în traducerea poetei Berde, care a închis serata cu o cuvântare arătând motivele pentru care a tradus acest poem al lui Eminescu. Ea îl intitulează „Esticilag” — steaua serii. Totul a decurs demn, solemn și artistic.

Ne bucurăm din inimă de acest răsărit al „Lu-

ceafărului" pe cerul posomorât de norii atâtor uri revizioniste și revanșiste, pentru că asta înseamnă, că orizontul s'a mai înseninat. Luceferii nu răsar decât pe cerul senin și azuriu. Și luceafăr nu înseamnă, în limba noastră, numai stea de seară. Este și luceafăr de dimineață... Să sperăm că acest luceafăr prevestește o zi senină, un început de înseninare, care va aduce lumina lină a cunoștinței celei adevărate pentru amândouă popoarele, menite de istorie a trăi alături în Valea Dunării, la vadul despărțitor al lumii dintre Răsărit și Apus.

Va veni ziua... când poeții, cari au deschis drumul prin trimiterea *luceferilor* lor sufletești, vor fi preamăriți. Și atunci recunoștința li se va da și traducătorilor, deschizători de cale nouă, luminată de luceferi, cum e Maria Berde, Alexandru Kibédi-Hapka, Kádár, Fekete și toți ceilalți, foști și viitori poeți, proroci și precursori.

Glorie lor!

La Cluj. *Congresul femeilor române* în capitala Ardealului ținut în zilele de 20—23 Noembrie cor. în sala cea mare a Prefecturii e o nouă afirmațiune românească în inima Ardealului. Femenismul ardelean găsește aici o puternică pulsațiune sub direcțiunea animatoare a eminenței prezidente generale care e Dna Alex. Cantacuzino, înconjurată de statul major al ardelenelor deținătoare ale virtuțiilor femeilor române cari au făcut posibilă păstrarea patrimoniului strămoșesc dealungul lungilor secole de urgie, pentru a-l transmite intact generațiilor eroice de mâine.

La București. *Spre un comandament unic.* La 14 Nov. cor. a avut loc la București, sub auspiciile eminentului luptător și jurist român, Istrate Micescu, consfătuirea intelectualilor români, în scopul formării unui front unic de luptă. E un eveniment de prima importanță, dat fiind că unificarea în acelaș mănunchiu și în aceeaș comandă a luptătorilor e condițiunea de căpetenie pentru câștigarea războiului declanșat pentru regenerarea neamului nostru.

În Jud. Someș. — Sunt semne îmbucurătoare că oficialitatea noastră a pornit stăruitor spre deparazitarea țării de moștenirea trecutului. Dăm astăzi pilde edificatoare:

Prefectura județului vecin a îmbogățit scrisul românesc cu un elegant și voluminos volum, (310 pagini pe format 20/25), în care învederează rezultatele ultimilor patru ani de guvernare. Scris pe înțelesul tuturor, cu numeroase ilustrațiuni, volumul are o valoare deosebită, întrucât dovedește că în județul Someș s'a lucrat spornic și rodnic pentru progresul românesc. Dl Constantin C. Brătianu, secretarul general al partidului național liberal și șeful organizației din Someș, ctitorul renașterii Someșului cum este arătat în vo-

lum, împreună cu prefectul județului, dl dr. Ioan P. Olteanu, un harnic și înțelept gospodar, printr'o muncă încordată au reușit să dea viață meleagurilor din țara Căinelui. Sunt lucruri cari ne bucură și pentru cari felicităm conducerea județului Someș.

Administrația românească în Județul Cluj. — *Eminentul fost prefect al județului Cluj, dl dr. Eugen Dunca, prezintă administrația românească în județul Cluj dela unire încoace, asemenea într'un volum pretențios (472 pagini pe format 17/35). Aceleași bune cuvinte despre româneasca operă a dlui dr. Eugen Dunca. Pe toată estensiunea volumului sunt încrestate fapte meritoase, toate la fel dovedind că geniul românesc a creat în județul Cluj o impresionantă operă de progres obștesc în toate domeniile vieții sociale.*

Volumele Afirmarea românească în Someș și Administrația românească în județul Cluj, redactate de colaboratorul nostru, dl At. Motogna, pot fi și trebuiesc opuse propagandei revizioniste. Sunt documente de mare preț. Pentru noile îndrumări de afirmare și înfăptuire, premergătoare marilor progrese ce se vor realiza, de sigur, în aceste părți, grație geniului românesc după ce va fi liberat de politicianismul sterp ce l-a ținut până acum sub obroc.

În Secuime. — *Mai bine un animator, decât o mie de învățați fără busolă spirituală.*

În comunele secuizate Oargheș, Biborțeni, Racășul de sus și Herculan s'au sfințit noile biserici ortodoxe, cari sunt ultima coroană a unor serii de realizări în diferite câmpuri de activitate.

Nu-l cunoaștem pe dl Mihail Constantinescu, prefectul județului. Dar ni-l prezintă vrednicul român, ziaristul de elită Octavian M. Dobrotă.

„Peste aceste construcții tehnice, fie din lemn sau zid, s'a creat însă, în Odorheiu, și o nouă atmosferă în viața românească, atmosferă care ne dă încredere și pe viitor.

„Această atmosferă spirituală și de ordin sufletec, tăria de a îndrăzni să ne manifestăm, fără retinență și frică, categoric românește, o datorăm spiritului de activă pulsație românească a d-lui Mihail Constantinescu.

„Această nouă atmosferă va dura peste vremelnicia postului politic — dar de astă dată și românesc — ce-l ocupă azi d-sa. Spiritul nou a ajuns proprietatea sufletească a foarte multora și nu se va mai putea trece peste el. El este o flacăra mântuitoare, care încălzește atâtea inimi și învie atâtea doruri românești.

„El este semnul biruinței definitive, spre care s'a trasat adânc noul drum”.

Opera d-lui prefect Mihail Constantinescu, tre-

bue să fie relevată și dată ca pildă tuturor acelora cari sunt pătrunși de necesitatea de afirmațiune a Neamului lor. Trebuie însă să relevăm că, dacă d-sa a reușit să ajungă la rezultate atât de îmbucurătoare, aceasta se datorește faptului că trăim în „epoca înoirii valorilor și a formelor noi de viață”.

„Lumini crepusculare stăruie la ivirea acestor zori pline de înțeles simbolic pentru ziua de mâine”.

Că „acest freamăt de viață nouă, cinstită și extrem de semnificativă să fie molipsitoare și pentru cei din jur, pentru cei superficiali; pentru cei învechiți în forme rigide, și deci, pentru cei ce nutresc gânduri nedemne și de rea credință față de tot ce e străduință și îndemn la muncă nouă în viață, artă, etc.” și, dacă s'a creat această atmosferă spirituală, trebuie să luăm în considerație, în largă măsură, spiritul animator al d-lui Dobrotă și al colaboratorilor săi, cari au știut să dea „In regiunea secuizată” un adevărat „Glas Românesc”.

Deaceea repetăm: Mai bine un animator, decât o mie de figuri decorative.

O minune arhitectonică la Orăștie. — Părintele Ion Moța dela Orăștie, a dat Neamului său, mai întâi un ziar care durează de 35 de ani, și care a fost tot timpul un mentor al poporului său. Apoi a dat un fiu, un erou, care și-a pus propria sa ființă la temelile României eroice de mâine. Iar acum în urmă a înzestrat orașul său de reședință cu o biserică măreață, unică în țară, o adevărată minune arhitectonică. D-sa, modest, se apără spunând

că nu e meritul său, ci al arhitectului. Este incontestabil că arhitectul a înfăptuit acea minune. Dar, de ce nu a înfăptuit-o în altă parte; de ce, tocmai la Orăștie, în piața orașului, unde sufletul bătrânului luptător a vibrat cu o putere fără seamăn o viață întreagă pentru ideia creștină și pentru Neamul său.

Orice se înfăptuește în ordine materială există întâi în ordine spirituală. Din spirit es toate înfăptuirile. Oricum ar fi conceput planurile și le-ar fi executat, arhitectul nu a putut lucra decât ca un înfăptuitor al atmosferei spirituale care plutea în jurul bătrânului protopop. Ni se înfățișează sfinții cu o aureolă luminoasă în jurul capului: E spiritul creator care guvernează lumea. Această aureolă a creat Biserica Minune din Orăștie, după cum a creat „Libertatea” și pe eroul pus peatră de temelie României eroice de mâine.

Căminul „Totul pentru Țară” la Cluj. — Criticăm în altă parte incuria din satele noastre și, relevând serbările dela Alba-Iulia, pentru comemorarea martirilor Horia, Cloșca și Crișan, am scos în evidență că nu s'a făcut nimic pentru urmașii acestor eroi, și aceasta desigur din... „lipsă de fonduri”. Iată însă că o mână de tineri au fost în stare totuș să ridice în marginea Clujului, din nimic, un palat, care ar fi costat milioane grele, dacă ar fi fost ridicat de cei cu inimă seacă și cu suflet uscat. Merită acești tineri să fie împiedecați în opera lor, cu tendință de a împăenjeni Țara, pentru că pun într'o lumină detestabilă pe conducători și ridică un vâl de pe ceea ce poate fi „România eroică de mâine”?

CĂRȚI-REVISTE-ZIARE

La aniversarea lui „Sfarmă piatră”. Este cazul de a ne mândri și de a ne umple sufletul de mari speranțe. Niciodată, în trecut, dinamismul spiritual românesc n'a fost mai viu, mai activ, ca în acest moment al vieții noastre istorice; niciodată spiritul românesc n'a țâșnit în vâlvătai mai luminoase. Neamul românesc nu s'a rostit, nicicând, mai răspicat ca astăzi; nicicând n'a luptat mai voinicește pentru a-și împlini destinul istoric; nu și-a scuturat pletele cu atâta bărbăție ca astăzi și n'a fost mai fecund, mai productiv.

De adevărul acestor lucruri ne convingem, aruncând o privire mai atentă în jurul nostru. Să ne oprim, de pildă la presa cotidiană. Niciodată n'a transfigurat sufletul neamului ca astăzi; nu s'a identificat mai mult cu imperativele naționale. Iar în ce privește revistele: niciodată n'au fost mai numeroase și n'au rostit adevăruri mai crude.

Niciodată intelectualul român nu s'a simțit mai dator a-și tosti simțirile, ca astăzi; nu a dorit mai adânc ridicarea neamului. Nu există oraș, cât de neînsemnat, în lungul și latul țării, care să nu se poată mândri cu vr'un ziar și măcar cu o revistă.

Revistele desbat probleme din diferite domenii de activitate spirituală: unele sunt literare, altele sociale, altele științifice și altele politice, etc.

În mijlocul acestei păduri de reviste, se ridică câte una mai voinică, ca un stejar falnic în mijlocul unei păduri de tufani.

Referindu-ne la un singur domeniu de activitate spirituală — cel politic — vom cădea de acord că unul din acești stejari este admirabila revistă: „Sfarmă-piatră”. Ea planează în vulturești rotiri, cuprinzând, în raza privirii sale, întreg pământul și cerul românesc.

Acest Sfarmă-piatră nu este fictiv, ca cel din basme; el există adevărat și izbește cumplit în fruntea

celor ce ne urmăresc distrugerea. Dar nu se mulțumește numai cu atât: Încearcă să desprindă, din zările viitorului, conturul viitoarei României, a României eroice, Problema politică este desbătută sub multiplele ei aspecte, din trecut și prezent; trăgând concluzii pentru viitor.

Dar ochiul ager al lui „Sfarmă-piatră” nu se limitează numai la problema politice, ci cercetează, cu aceeași grijă și înțelegere, cu aceeași adâncă pătrundere cu aceeași competență cu acelaș dor de a pune temelii solide României de mâine, și alte domenii ale vieții spirituale ca: arta, literatura economicul, religia, etc.

O revistă care se hrănește cu spirit și sevă românească, pe cari le absoarbe din pământul și cerul românesc.

M. M. D.

„El” și „Ea” de Nicolae Marin, învățător, 160 pagini, cu o prefață de D. V. Ţoni, e o lucrare de o remarcabilă valoare, atât prin conținutul, cât și prin pildele vii pe cari le dă „El” și „Ea”.

În 29 de capitole, autorul ne desfășură activitatea, într'o comună păraginită, a doi învățători: „El” și „Ea”. Din fiecare pagină ese anima de elită a acestor doi apostoli ai satelor. Pe dinaintea cititorilor, se perindă operele, cari, în câțiva ani, au schimbat, nu numai aspectul satului, dar, ceea ce e mai impresionant, aspectul sufletesc al locuitorilor.

Prin devotament, prin credință, prin iubire, prin spiritul de sacrificiu, ei au reușit să transforme totul în jurul lor și să dea o viață materială și culturală, unor oameni, cari nici nu puteau măcar să viseze la o asemenea fericire. Cași tinerii cari diseminează țara cu căminuri, ei au creat totul din nimic. Dacă este adevărat ce se spune în carte — și nu avem motiv să ne îndoim — atunci trebuie să ne crească inima de bucurie, pentru că însăș posibilitatea existenței unor asemenea anime în mijlocul satelor noastre e o dovadă că spiritul regenerator, care ne va da o altă țară și un alt neam, a început deja să-și producă roadele. „El” și „Ea” au dat dovadă vie de ceea ce se poate face, când inima nu e seacă și anima nu e uscată. Învățătura la ei s'a pus în serviciul spiritului creator, adevărind susținerea noastră: mai bine un animator, decât o mie de învățați, fără inimă și animă; mai bine pilde vii, decât vorbe și teorii.

Dar să reproducem câteva pasagii:

„Vedem dar, că nu laboratoare științifice ne trebuiesc, ci suflet de apostol și s'a făcut totul!”

Și vorbele lui Camenius:

„Cunoștința fără virtute, este tocmai ca un inel de aur în râtul unui porc!”

Și mai departe:

„Nu e nevoie ca să știm că Isus a zis: „Iubește pe aproapele tău, ca pe tine „însuși”, ci mai bine să-l iubim pe „aproapele” ca fiind o cerință internă a noastră”.

„De ce se vorbește și se'nvață pe de rost de felul cum se crește ceapa, usturoiul, plantele de grădină, florile, etc. când grădina școlii e plină de bălării, făcându-ți impresia unui loc pustiu?”

„Nu uita colege, că'nainte de orice „drept”, ai nenumăratele „datorii”!”

Dar e inutil. Ar trebui să reproducem întreg conținutul. Cartea trebuie citită și răspândită în toată țara și nu numai în cercurile învățătoresți, pe cari le vizează în primul rând autorul.

E îndușetor pentru noi coincidența că volumul se termină cu o amintire: „Dascălul Nicoară”, care dispăre, lăsând în sufletele tinere o jale adâncă. Parecă ar fi dascălul amintit de directorul nostru în articolul „Pe marginea unor constatări” sau „El” și „Ea”. Câte opere creatoare nu se pot face cu asemenea anime de elită! De aceea trebuie să salvăm și să difuzăm în țară asemenea anime; e singura mântuire posibilă.

Ochitor.

I. M. Rașcu: *Convingeri Literare. Neliniști* (poeme). Distinsul profesor dela liceul „George Șincai” din București ne-a dăruit de curând două publicații prețioase: *Convingeri Literare*, recenzii în înțelesul original și nobil al cuvântului, și *Neliniști*, poeme.

În primul volum, de aproape 200 pag. ne face cunoscute scrierile altora; în al doilea ne comunică vibrările proprii ale sufletului său de poet, idealist și credincios, cum puțini sunt la noi.

Volumul recenziilor e colecția articolelor publicate în curs de 20 ani prin diferite reviste. După un bătrân precept — cum mărturisește — am căutat să critic cartea, nu persoana, lămurind intențiile, comentând ideile, explicând atitudinile, completând cercetările autorilor. Iată o atitudine loială și fecundă. Cu acest ochiu curat privite, ne sunt prezentate cărți, ca: „Două portrete: Ferdinand al României, Anatole France” de Pr. Marta Bibescu, apoi câteva cărți franceze, ale lor Armand Godoy, Leon Boquet, René Ghil, (poesii) Fr. Jammes, poet rustic, apoi cărțile românești: Mihail Codreanu: Statui; M. Săulescu: Departe, (poesii); Bacovia: Cu noi, (poesii); V. Demetrius: Versuri; Eug. Speranță: Pașul umbrelor și al veciei (poetul hexametrelor); Perpesticius: Itinerar sentimental; Ilarie Voronica: 3 volume de versuri; G. Dimitrescu: Cenușa sfântă; Ion Minulescu: Cetiți-le noaptea; Al. Lascarov-Moldovanu: Cohortele morții, Biserica năruită, Casa din pădure; Ion Petrovici: Impresii din Italia și „Peste hotare”.

În continuare ne vorbește de: I. Slavici: Nuvele, ed. comentată de Scarlat Struțeanu. — Aci spune: „Popa Tanda“, pentru anul 1873, când a fost scrisă, (autorul avea atunci numai 25 ani) e o revelație. La „Sămănătorul“, treizeci de ani după această dată, nimeni, afară doar, uneori, de M. Sadoveanu, n'a dat bucăți mai sigure, mai mature, și mai bine povestite decât acesta“, (p. 119).

I. L. Caragiale: Opere, Nuvele și schițe, ed. P. Iarifopol.

M. Kogălniceanu: Opere; N. Bălcescu: Scrieri istorice; D. Murărașiu: Naționalismul lui Eminescu.

Ca un bun cunoscător al lui Eminescu, prof. Rașcu apreciază cu competență opera aceasta fundamentală. Cercetează apoi relațiile sufletești ale lui Eminescu cu poetul Lamartine și cu Theophile Gautier. Trece apoi la Alexandri, predilectul poetului Rașcu. Îi cercetează proza, poesia pură, și-i relevează părți puțin cunoscute.

De pildă, din Imnul către Soare, o părticică:

O! Soare, Creatorul, când pe tronul său
Ți-a zis să fii, vrând lumii să dea supremul bine,
Atunci el cu mândrie s'a oglindit în tine,
Și chipu-i sfânt rămas-a în veci pe discul tău...

Ca și în scrierea sa specială asupra lui Alexandri și Eminescu, prof. Rașcu contribuie la menținerea lui Alexandri la nivelul de rege al poeziei române. Chiar Eminescu — spune — găsea farmec și recreare senină într-o operă, față de care totdeauna și-a exprimat cea mai sinceră admirație, (p. 194).

După această constatare, pot trece liniștit la poeticile „Neliniști“ ale lui Rașcu, care se dovedește din școala lui Alexandri—Eminescu, dar cu o personalitate proprie, original de diafană și serafică. Ar fi greu să citez — că așa fi tentat să reproduc aproape toate cele 60 de pagini largi.

Voi da numai un fragment din „Revelații“:

Imi evocă astăzi, toate, vagi extaze
Sentimente adormite de demult,
Neînțelese și nespuse de sacre fraze,
Ce din nou sub cripta visului le-ascult.
Imi trezesc ale credinței dulci comori
Tănuite de străbuni băgați în mine,
Ce au murit, patriarhali închinători,
Ai bisericei catolice creștine.
Și-mi schițează diminețile cu soare
Străbătând prin storurile verzi, lăsate,
Când copiii investmântați de sărbătoare,
Ne pornim spre altarele imaculate,
Și pe când privim timid figuri de sfinți,
Luminări ce fumează, pupite roase,
Înainte-ne răsar bătrâni părinți,
Ce spre noi și-ntind trudite mâni osoase,
Tremurându-ne pe buze lingurița,
Cu smeritu 'mpărtășeniei nectar...
Se strecoară prin ferestre razele 'n șuvițe,
Iar în turlă clopotele cântă rar.

E o satisfacție sufletească să descoperim într'un profesor literat, ca d. Rașcu un așa de delicat poet.

Aurel A. Mureșianu: Originea Ciangăilor din Săcelele Brașovului.

Revista „Plaiuri Săcelene“, a scos în Colecția sa istorică, acest studiu al valorosului cercetător Aurel A. Mureșianu, moștenitorul nu numai al numelui, ci al sufletului Mureșanilor dela Brașov: Jacob, Andreiu și Aurel, dela „Gazeta Transilvaniei“ centenară, în care ni se dau noi contribuții documentate despre vechimea elementului românesc în Țara Bârsei.

Pentru 10 lei se dă cititorului un studiu care întărește mândria vechimei noastre, acolo unde azi se lăfăesc străini, secui, ciangăi, în sate, pe care sașii în numirea lor veche, le numiau „satele românești“: *Bleschdörfer*.

Se citește cu plăcere și produce mulțumirea cunoașterii adevărului.

Arhiva Someșană — nr. 22 pe Iulie—Sept. a apărut într'un volum de peste 250 pag. și costă numai 40 lei. Un nou prilej pentru noi de a lăuda munca de cercetători a d-lor prof. bătrâni V. Șotropa și Iuliu Moisil, cari poartă greul muncii ajutați și de câți-va tineri. E un larg studiu despre Revolta românilor din ținutul Năsăudului, 1755—1762. D. Moisil continuă galeria figurilor grănițerești, descoperindu-ne pe Alexe Fortunat, recte Leon Hangea — și evocând pe preotul Jon Macavei, martirul din epoca memorandistă, căzut victimă temnițelor dela blăstămatul Seghedin.

Ca un prinos anticipat nrul acesta aduce ceva din condeiul celui de al treilea întemeietor al Muzeului din Năsăud, Julian Marțian, membrul Academiei române, care după o suferință de un lung an și-a dat obștescul sfârșit, după apariția acestui nr.: traducerea unei călătorii și din memoriile voevodului ardelean Ion Kemény.

În „Cronica bibliografică“ un nou colaborator al „Archivei“ face recenziuni obiective și înțelegătoare. Relevează și „Busturi sufletești“ ale colaboratorului nostru Dr Ilie Dăianu, despre care spune cuvinte calde ca acestea:

„Scrise cu mult lirism ele ne arată un suflet mereu preocupat de valorile etice, etnice și estetice... e și o parte de amintiri personale într'o formă literară foarte atractivă“.

Din publicațiile Muzeului se vede că publicul începe a-l îmbogăți cu darurile sale.

Ion Mușlea: *Anuarul Archivei de Folklor IV.* In ediția Academiei a apărut al 4-lea volum din acest rar anuar, în extenzie de 267 pagini. Are contribuții din partea d-lor Silviu Dragomir (despre scriitorii din Raguza și refrenul colindelor noastre: „Hai Lerui Doamne” — Hoja. Lero, Dolerije). D. St. Petruțiu (— Minorosițele — dramă religioasă din ținutul Săliștei). P. N. Ștefănică: Cercetări folklorice pe valea Nistrului de jos, Tiberiu Morariu și Ion Mușlea, despre aprinderea „Focului viu” la Români.

Specialiștii vor avea o mare plăcere în noul material.

Dacia Istorică. D. Iosif Șchiopul, fost atașat de presă, a socotit că nu poate folosi mai rațional și mai demn timpul ca pensionar al Statului, decât devotându-se preocupărilor sale predilecte: cercetărilor istorice. Iată din ce hotărâre serioasă a răsărit noua revistă, a cărui întâi număr, a apărut la 15 Oct. c. într'un caiet de 48 pag. care cu nrul costă 40 lei. Abonamentul anual face 400 lei. Adresa: Cluj, str. Coșbuc nr. 7 la proprietarul revistei. Așteptăm cu viu interes numerele următoare.

E o revistă de valoare și unică în felul său.

Dimândarea — revistă de educație macedo-română — apare lunar în București str. D. Orbescu nr. 9.

Cu emoție frunzăresc numerii întâi (2—5) ai noiei reviste aromânească, în care simt că palpită inima cea mai amărâtă a românismului, sacrificat și părăsit, din Balcani. Acest element viguros, energic, isteț și dârz, dacă nu i s'a putut face o patrie liberă, într'o Macedonie independentă, trebuie să fie mântuit prin colonizare în România Mare.

Dobrogea, Satmarul, Maramureșul: ori unde e nevoie de un element de negoț și industrie. Astfel mântuindu-i pentru românism, ne mântuim pe noi toți de puhoiul străin al paraziților.

Această revistă, cu nume simbolic, de părintească *dimândare*, care e ca o poruncă peste veacuri a străbunilor, respiră o atmosferă de preocupări serioase, cari merită toată încurajarea din partea noastră a tuturor.

Iată câteva accente:

„Națiunea română trebuie să trăiască în deplină suveranitate viața proprie, pe pământul ce-i aparține de mii de ani.

„Dreptul Românilor este imprescriptibil, este legea morală a existenței însăși”. (Ion Tobi, nr. 2, pag. 1).

„Cei de dincolo se sbat, sunt în agonie. Ghiaarele desnaționalizării se înfig adânc în ființa lor etnică. Dar cine aude? Cine poate simți durerile celor

de dincolo? S'au deschis granițele pentru scursorile galițiene, pentru heimatlos-ii refugiați din Germania”.

„Românii-Macedoneni sunt indezorabili pentru anumite gunoaie politice, pentru că reacționează față de putregaiul, care domnește, și pentru că sunt naționaliști”. (Spiru Bujgeli, nr. 3—4).

Orientări. Revistă de studii, critică și literatură. An. VI. Apare lunar în Moinești, jud. Băcău, nr. 7—9 și 10 aduc material variat de studii și poezii. Abon. 100 lei. Director C. R. Crișan.

E o revistă de puternică afirmațiune românească, reproducem din art. din nr. 10 al d-lui Crișan:

„Religia este baza culturii, pentru că ea răspunde suficient tuturor întrebărilor sufletului omenesc. Ea dă soluție acelor fundamentale: dece, unde, cum, etc. Ea cuprinde în sine tot cecece omul poate nu numai *întreba*, ci și *cere*. Nu dă numai un răspuns, ci și o cale. Deaceea, înomenirea omului începe cu Religia și animalizarea lui, cu absența Religiei. Ea dă omului un *destin* (adică, dă totul) și arată și calea de a-l realiza, prin cele 12 fundamente ale ei. Ea este generatoarea culturii”.

„**Gazda Ujság**” — foaia gospodarilor, ce apare în Cluj, an. II, nr. 24, provoacă într'un primarticol semnat de Dr. Nagy Mihai, pe șefii partidului maghiar să părăsească posturile ce le țin, fără nici un rost și nici un folos, de 12 ani. Autorul se provoacă și la revista noastră, și la directorul ei d. Colfescu-Delaturda, despre cari spune că are accentul cel mai ridicat împotriva maghiarilor și că, cu toate acestea, din însăși rândurile noastre, rezultă că Secuii sunt bine apreciați între Români. El pune pe socoteala conducătorilor partidului maghiar toate judecățile defavorabile, ce se mai văd uneori între Români în dauna ungurimei. Constată că unii deputați și senatori unguri dela București nici azi nu știu măcar binișor românește, că nici nu-s în stare să aperse interesele Secuilor. Deci: să plece, și să lase locul altora!

Efectul „întâlnirei” dela T.-Mureș, se simte deja. Ea este socotită drept mugurii primăverii ce se apropie pentru ungerii din România... Adică pentru Secui!

Ordinea așezării articolelor, în paginile revistei, este în funcție de condițiuni tehnice.

Revista apare la 20 a fiecărei luni. Colaboratorii sunt rugați să ne trimită manuscrisele până la 10 ale lunii, spre a putea fi publicate. Toți câți împărtășesc credința noastră, găesc între noi un loc de muncă.

Căutăm colaboratori și corespondenți în toate orașele din țară. Acei cari doresc să colaboreze cu noi, sunt rugați să scrie directorului revistei.

Redactor responsabil: IOAN COLFESCU.

Cenzurat.

Continuare dela C ă r Ț i - R e v i s t e - Z i a r e

Eu și Europa. Apare lunar. Deva. Dir. I. Th. Ilea. Ab. 100 lei.

Din numerele ce ne-au parvenit, rezultă că această revistă e un aprig organ de luptă pentru promovarea românismului. Regretăm că, din lipsă de spațiu, nu putem stăruii îndelung asupra meritelor pe cari le prezintă. Am vrea să scoatem pe teren pe fiecare dintre aprigii ei luptători cu armamentul care-l caracterizează.

Reproducem din ultimul număr:

Din articolul d-lui George Drumur:

„Fericiți veți fi când vă vor batjocori pe voi și vă vor goni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră mintind pentru mine”.

„Sub semnul acestui veleat al României noi, tineretul urcă în pas cadențat și cântec de întărire, uitând de suferințele amare dar oțelitoare, pe drumul limpede și azurat al învierii neamului, care trece până pîncolo de moarte, la legiunea camarazilor adormiți în senzația sfântă a jertfei legionare”.

Din articolul de fond scris de dl Valeriu Bora:

„Regele, dârz în credințele Sale, părintesc în sfat și îndrumări, ne-a prins fără de veste de braț și ne-a vârat în istorie, — în câmpurile verzi ale românismului autentic și larg — cât o împărăție din poveste”.

Cu date luminoase și cu citate din autori maghiari, dl Petre Petrinca demonstrează zădărnicia revizionismului. Reproducem pasajii caracteristice:

„Intreg trecutul nostru a fost stăpânit de o mare tragedie; două națiuni distincte au trăit în această țară... O națiune — clasa suprapusă (aristocrația, nemeșii, clericii și burghezia), — și-a expropriat pentru sine rolul de națiune și s'a identificat, în mod exclusiv, cu acest atribut. Ceialaltă națiune: iobăgimea, a îndurat mizerie, s'a chinuit, a muncit și niciodată nu s'a gândit nimeni la dânsa, când se vorbea de națiune. Astăzi, e aceeași situație. Națiunea e aristocrația, clasa mijlocie, burghezia, iar țărănimea e numai o pătură subțire a acesteia; proletarii agricoli și orășenești sunt excluși din ceea ce se cheamă națiune. *Se poate vorbi de o maghiarime*, dar cuvintele nu au nicio însemnătate!

Și mai departe:

„Vizionarii maghiarismului se gândesc cu amărăciune la zia de mâine, când un cerc ucigător de oțel al foștilor sclavi va sufoca un neam sleit de viață, care-și așteaptă moartea cu resemnare...”

Directorul nostru a căutat să demonstreze în articolul său din Nr. 1 al „României Eroice” necesitatea dispariției „națiunei maghiare” ca o necesitate de profilaxie internațională.

Ar fi de dorit ca această chestiune să fie ținută pe tapet și discutată în cercuri cât mai largi, pentru a se lămurii, atât opinia publică din țară — națională și minoritară — cât și cea de peste hotare, nu numai asupra absurdității revizionismului, dar și asupra pe-

ricolelor pe cari le prezintă dănuirea elementelor parazitare din centrul Europei și ținerea în stârpi-ciune a masselor largi din pusta Panoniei.

Articolul d-ului Petre Petrinca e cu urmare. Il vom urmări și noi cu toată atențiunea.

Cu numărul 8—9—10 „Eu și Europa” împlinește un an dela apariție. Imbrățișem cu toată căldura pe distinsul ei Director, dl Ion Th. Ilea și pe valoroșii săi colaboratori, urându-le, din toată inima, ca să fecundeze ani mulți ogorul național cu anima lor trează și inima lor caldă, cu cari cinstesc scrisul românesc.

Ghiocelul simpatica revistă tinerească a liceului „Papiu Ilarian” din Târgu-Mureș, a ajuns la nrul 4 sub conducerea prudentă a profesorului Jac. Timiș, ca organ al societății de Lectură Junimea din Teiuș. Aduce imbobocirile sufletești ale elevilor mai de seamă ai acestei școli sprijinită și de unii dela alte școli învecinate (Blaj, Aiud). O asemenea revistă a început să schinteeze și la liceul „Petru Maior” din Gherla. La celelalte licee, cari nu au încă organ propriu și poate nu-i nevoie să-l aibe fiecare, elevii se pot grupa pe lângă unul sau altul din aceste oculare juvenile.

În „Ghiocelul” din urmă se relevă versurile lui Ion Cutovă, macedoromân, cu „Carpatul și Pindul”, în stilul „Carpatul și Balcanul” lui Alexandri. Acest număr e pus de altfel sub pavăza spirituală a acestui „Rege al poeziei, veșnic tiner și fericit”. Are și o pagină specială de „Sonate cu ghiocel”.

Afirmarea. Apare lunar în Satu-Mare. Abon. 100 lei. Redactori: Const. G. Popescu și Oct. Ruleanu. O revistă, care-și dă seamă de rostul unui organ regional: caută a reinvia din împărăția uitării figurile ce au ilustrat trecutul regiunii. Cum spune, la introducerea unui articol despre Justin Popfiiu: „Poate nici un ținut n'a fost mai neglijat, din punct de vedere al cercetării și al arătării trecutului său, ca Sătmarul nostru. Tocmai deaceea el n'a fost cunoscut în restul țării ca un ținut distinct, cu viața lui culturală românească proprie, ci greșit era înglobat, când Maramureșului, când Crișanei, după bunul plac al geografului, cu toate că nu are nimic comun cu acdste ținuturi.

Pe lângă Justin Popfiiu, ilustru orator bisericesc, și chiar poet, revista încearcă a evoca din negura legendei pe Pinteza Viteazul, haiducul Grigore Pinteza, care stăpânește, legendar, regiunea Sătmarului și a Băii Mari.

Aceasta e chemarea specială a fiecărei reviste provinciale.

Dr. I. D.

Redacția și Administrația revistei „România Eroică”
Cluj, str. Vasile Goldiș 18/b - Telefon 14-89

Plata abonamentului e o obligațiune. Noi dorim însă ca cititorii să ne învăluie în aceeaș dragoste. în care îi învăluim noi. De aceea îi rugăm să fie atenți:

Cei ce nu înțeleg a se abona, să restituie imediat numerile primite, cari ne sunt indispensabile pentru a acoperi golurile, acolo unde se găsec; iar cei abonați, să ne trimită abonamentul cu urgența posibilă, pentru a putea face și noi față grelelor obligațiuni ce ne-am asumat.

Petru Alicuciu

noul magazin românesc, CLUJ, str. Regina Maria 44

Vinde cu prețurile cele mai avantajoase: **mașini de scris, mașini de cusut, biciclete, motociclete. - Articole electro-mecanice. - Telefoane, plăci, etc.**

Atelier pentru reparat mașini de scris, cusut și electricitate

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cea mai răspândită și cunoscută firmă din întreagă țară în articole de sport, vânătoare și pescărie este totuș firma

NICOLAE ROȘCA

Cluj, Str. Regina Maria Nr. 2

PERLOTT Pastă de dinți
apă de gură
praf de dinți

sunt preparate unice
cu acțiune biochimică

Blănărie românească
Iuliu Manea
- Cluj, str. Matei -

Mare asortiment de blănuri.
Serviciu prompt și conștiincios.